ΟΙ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ ΕΛΛΗΝΕΣ

Αἱ Ἑλληνικαὶ παροικίαι ἐν Ῥωσσίᾳ δὲν εἶνε νέαι. Ἀπὸ αἰώνων ἐκεῖ εὕρισκον καταφύγιον οἱ ἀπάτριδες καὶ καταδιωκόμενοι ὁμογενεῖς μας. Κυρίως τὸ μεταναστευτικὸν ἐξ Ἑλλάδος ρεῦμα εἰς Ρωσσίαν ἤρξατο ἀφ' ἧς ἀνῆλθε τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Ρωσσίας ἡ ἡγεμονόπαις Σοφία Παλαιολόγου. Ἔκτοτε οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἕλληνες φυγάδες, ἤρξαντο μεταβαίνοντες εἰς Ρωσσίαν, ἔνθα εἰσήγαγον τὸν πολιτισμὸν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Πλεῖστα τῶν ἐκλάμπρων μνημείων τοῦ Κρεμλίνου εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνήκουσι, πάντα δὲ ταῦτα ἔδωσαν ἰδιαίτερον ὅλως χαρακτῆρα εἰς τὴν λευκόλιθον πρωτεύουσαν τῶν Ἀρχαίων Τσάρων. Τὸ μεταναστευτικὸν ὅμως ρεῦμα ἤρξατο κυρίως ἐπὶ τῆς Αἰκατερίνης τῆς Β'., ἥτις παντὶ σθένει προσεπάθει νὰ ἑλκύσῃ εἰς Ρωσσίαν Ἕλληνας, ὅπως ἐνοικήσῃ τὴν καταληφθεῖσαν Κριμαίαν, εἰς ἀντικατάστασιν τῶν φευγόντων Τατάρων. Ἵνα καταστήσῃ εὐχερέστερον τὸν ἐνοικισμόν, ἡ αὐτοκράτειρα διὰ χρυσοβούλων ἐχορήγησε προνόμια εἰς τοὺς ἀποίκους Ἕλληνας, ἅτινα οὐδεὶς τῶν ὑπηκόων της εἶχεν. Γαῖαι ἐκτεταμέναι παρεχωρήθησαν δωρεὰν αὐτοῖς, ἐπὶ μακρὰ δ' ἔτη ἀπηλλάγησαν πάσης φορολογίας, καὶ μέχρις ἐσχάτων οὐδὲ στρατιωτικὴν κἂν ὑπηρεσίαν ὑπεχρεοῦντο νὰ ἐκπληρῶσι. Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πληθύνωνται ὁσημέραι οἱ μετανάσται, καθ' ὅλην δὲ τὴν ἔκτασιν τῆς Κριμαϊκῆς παραλίας πόλεις καὶ κωμοπόλεις ἀνηγέρθησαν, φέρουσαι ἑλληνικώτατα ὀνόματα, βαθμηδὸν δὲ μετεβλήθησαν εἰς πλούσια ἐμπορικὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐνέχυσαν νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν ὑπὸ τῶν πρώτων κατοίκων της ὡραίαν χερσόνησον.

Αἱ ἑλληνικαὶ παροικίαι ἐπληθύνοντο ἐφ' ὅσον δυσχερέστερος καθίστατο ὑπὸ ξενικὴν κυριαρχίαν ὁ βίος ἐν Ἑλλάδι. Σήμερον δὲ καθ' ἅπασαν τὴν μεσημβρινὴν Ρωσσίαν ὁ περιηγητὴς συναντᾷ πολυπληθεῖς κώμας καὶ χωρία, κατοικούμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ ἑνὸς καὶ πλέον αἰῶνος ἐγκατασταθέντες ἐκεῖ, ἀποτελοῦν ἰδιαιτέραν ὅλως κοινωνίαν, λαλοῦσιν ἰδιόρρυθμόν τινα γλῶσσαν οὔτε ἑλληνικὴν καθ' αὑτό, οὔτε ρωσσικὴν ἀλλὰ μίγμά τι τῆς πρὸ δύο αἰώνων λαλουμένης Ἑλληνικῆς καὶ τῆς σημερινῆς Ρωσσικῆς. Περὶ τῆς καταγωγῆς των οἱ χωρικοὶ οὗτοι δὲν ἔχουσι σαφῆ ἰδέαν. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν περιηγούμενος τὴν Κριμαίαν ἐπεσκέφθην τὰ χωρία ταῦτα καὶ πολλάκις ἐφιλοξενήθην εἰς τοὺς οἰκίσκους των. Οἱ πλεῖστοι τούτων φέρουσιν ὀνόματα τὰ ὁποῖα ἐλάμπρυνεν ἡ αἴγλη τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος. Καί τοι ὅμως διέρρευσαν δύο αἰῶνες ἀφ' ἧς οἱ πατέρες των ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν φιλόξενον ἐκείνην γῆν, ἐν τούτοις διατηροῦσι πλεῖστα τῶν ἑλληνικῶν ἐθίμων, διασώζουσι τὰ παραμύθια καὶ τὰς παραδόσεις τῆς πρώτης αὐτῶν πατρίδος, μετ' ἐκπλήξεως δὲ ἤκουον ἄσματα, τὰ ὁποῖα ἀπωλέσθησαν μὲν καὶ ἐλησμονήθησαν ἐν Ἑλλάδι, διεσώθησαν ὅμως εἰς τὰ χωρίδια τῶν Ἑλλήνων ἀποίκων.

Οἱ Ἕλληνες τῆς Κριμαίας μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν Ἑλληνικῶν ταγμάτων τοῦ Μπαλουκλαβᾶ καὶ τὴν πλήρη τῆς εἰρήνης ἀποκατάστασιν ἐτράπησαν εἰς τοὺς ἀγρούς, ἀπώλεσαν τὰ προνόμια τὰ ὁποῖα ἐκέκτηντο καὶ βαθμηδὸν ἀρωμοιώθησαν πρὸς τοὺς *μουζίκους*, διασώζοντες μόνον ἐκ παραδόσεως τὴν ἀμυδρὰν γνῶσιν τῆς καταγωγῆς των, τὰ ὀλίγα συντρίμματα τῆς γλώσσης των καὶ τὰ ἄσματα τὰ ὁποῖα ἐφαίδρυνον ἄλλοτε τοὺς νοσταλγοῦντας πατέρας των. Πάντες οὗτοι κατάγονται ἐκ τῶν πρώτων Ἑλλήνων, οἵτινες κατέφυγον μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως. Μεταξὺ τῶν χωρικῶν τούτων πλεῖστοι κατέφυγον εἰς τὴν Πετρούπολιν καὶ κατέλαβον ἐπισήμους θέσεις ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ, ἢ διεκρίθησαν ὡς ἱεράρχαι καὶ στρατιωτικοὶ δοξάσαντες τὰ ὀνόματά των καὶ τιμήσαντες τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, μεθ' ἧς τόσοι δεσμοὶ συνέδεσαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλήν. Εἰς προγενεστέρας ἐποχάς, ἱεράρχαι, ὑπουργοί, στρατηγοί, ναύαρχοι, διπλωμάται, λόγιοι προσέφερον τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ σήμερον δὲ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ρωσσίας οὐχὶ εὐάριθμοι κατέχουσι περιβλέπτους θέσεις καὶ θεωροῦνται ἐκ τῶν κυριωτέρων παραγόντων τῆς διοικήσεως καθ' ὅλους αὐτῆς τοὺς κλάδους. Ἡ φιλοξενία ἣν παρέσχεν ἡ Ρωσσία εἰς τοὺς καταδυναστευομένους ὁμογενεῖς ἡμῶν καὶ ἡ ἐπιτηδειότης ἣν κέκτηται ἡ χώρα ὅπως ἐκμεταλλεύεται πᾶσαν ἱκανότητα χωρὶς φυλετικαὶ ἰδέαι νὰ ἀναστέλλωσι τὴν πρόοδον πάσης ξένης εὐφυΐας, ἔδωκαν ἀφορμὴν νὰ διακριθῇ ἡ ἑλληνικὴ ὀξύνοια ἐν τῇ ὁμοδόξῳ χώρᾳ, παρ' ᾗ εὕρισκον εἰς χαλεποὺς καιροὺς καταφύγιον πάντες οἱ καταδιωκόμενοι ὁμογενεῖς μας.

Τὸ ἐπιχειρηματικὸν ἰδίως πνεῦμα τοῦ Ἕλληνος εὗρε στάδιον ἐνεργείας καὶ δραστηριότητος, ἡ δὲ τάσις πρὸς τὴν ἐμπορίαν ἀνέπτυξεν εἰς τὰς παραλίας ἐκείνας, ἔνθα οἱ ἀργοναῦται ἐζήτουν τὸ χρυσόμαλλον δέρας, νέας θαλερὰς παροικίας, αἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὰ χωρία τῶν ἐκρωσσιζομένων ἑλλήνων τῆς Αἰκατερίνης. Αἱ παροικίαι αὗται ἔδωκαν μεγάλην κίνησιν καὶ νέαν ζωὴν εἰς τὰς μικρὰς ἐκείνας πόλεις, καὶ ἀνέπτυξαν πρῶται τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, κρατήσασαι ἐπὶ ἕνα καὶ πλέον αἰῶνα ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς μεσημβρινῆς Ρωσσίας εἰς τὰς χεῖράς των. Ἡ Ὀδησσός, τὸ Ταϊγάνιον, ἡ Βερδιάνσκα, ἡ Σεβαστούπολις, τὸ Νικολάϊεφ, τὸ Κέρτσιον, ἡ Μαριούπολις, ἡ Θεοδόσια, καὶ τόσαι ἄλλαι δευτερευούσης σημασίας ἐμπορικαὶ πόλεις τὴν πρόοδόν των εἰς ἐκείνους τὴν ὀφείλουσιν. Παρέλαβον ταύτας ἀσημάντους πολί-

χνας, ἢ ἁπλοῦς σταθμοὺς καὶ τὰς μετέβαλον εἰς μεγαλοπόλεις, εἰς κέντρα ἐμπορικά, δι' ὧν εἰσάγεται ἀμύθητος πλοῦτος εἰς Ρωσσίαν. Φυσικῶς μὲ τὴν ἐργασίαν ἐπλούτησαν οἱ Ἕλληνες, μετὰ τοῦ πλούτου δὲ εἰσήχθη καὶ ἡ πολυτέλεια τοῦ βίου καὶ βλέψεις εὐρυτέρας καὶ σκοπιμωτέρας ἐργασίας πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης τῆς πατρίδος. Ὡς μέτρα συντελεστικὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκρίθησαν ἡ ἵδρυσις ναῶν, Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ ἡ σύστασις κοινοτικῶν ἐπιτροπῶν, αἵτινες ἀντεπροσώπευον τὰς παροικίας πρὸς ἓν κέντρον ἐν Πετρουπόλει τότε ἑδρεῦον. Διὰ τῶν μέσων τούτων ὑπεθάλποντο εἰς τοὺς καιροὺς τῆς δουλείας τὰ ἐθνικὰ φρονήματα, καὶ σήμερον ἔτι εἶνε τὰ μόνα μέσα δι' ὧν συνδέονται αἱ ἑλληνικαὶ παροικίαι μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Σήμερον καθ' ἅπασαν τὴν παραλίαν τῆς Μαύρης καὶ τῆς Ἀζοφικῆς καὶ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῆς Κασπίας καὶ τοῦ Καυκάσου μυριάδες Ἑλλήνων ἐγκατεσπαρμένοι ἐργάζονται πυρετωδῶς καὶ πλουτοῦσι σχηματίζοντες νέα ἑλληνικὰ κέντρα. Ἀραιότεροι πολὺ εἰσὶν οἱ παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Νέβα ἐγκατασταθέντες, οὗτοι δὲ ἐτράπησαν εἰς ἐλευθεριώτερα ἐπαγγέλματα, τινὲς μάλιστα κατέχουσι τὰς ὑψίστας θέσεις ἐν τῷ στρατῷ, καὶ ἄλλοι διακρίνονται μεταξὺ τῶν μεγάλων τραπεζιτῶν καὶ τῶν μεγάλων βιομηχάνων. Οἱ Ἕλληνες οὗτοι ὅπως καὶ οἱ τῶν παροικιῶν τῆς μεσημβρινῆς Ρωσσίας διατηροῦσιν ἀκμαῖα τὰ Ἑλληνικὰ των αἰσθήματα, γλυκυτάτας δ' ὑφιστάμεθα συγκινήσεις, ὁσάκις συναντώμεθα μεθ' Ἑλλήνων πρὸ αἰῶνος καὶ πλέον ἐκπατρισθέντων, οἵτινες ὅμως διετήρησαν τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα ἐν τοῖς οἴκοις των, λαλοῦν τὴν γλῶσσάν μας μετὰ τῆς ἰδιαζούσης ἐκείνης προφορᾶς, ἥτις δὲν τὴν καθιστᾷ δυσάρεστον καὶ πολλάκις ἠκούομεν τὰς Ἑλληνίδας ἀπαγγέλλωσι στίχους τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Βαλαωρίτου, ἢ νὰ ψάλλωσιν ᾄσματα τὰ ὁποῖα ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα βιοῦντες ἐλησμονήσαμεν πλέον καὶ τὰ ὁποῖα μᾶς ἐφαίδρυναν τὰ παιδικά μας ἔτη. Ἐν τῇ Ρωσσικῇ πρωτευούσῃ διαμένει ὁ στρατηγὸς Σοφιανὸς ἀρχηγὸς τοῦ Ρωσσικοῦ πυροβολικοῦ, καταλαβὼν τὴν ὑπερτάτην ἐν τῷ σώματι τούτῳ ἀρχὴν διὰ τῆς πολυμαθείας του καὶ τῆς ἐξόχου ἐπιστημονικῆς μορφώσεώς του, ἐν δὲ τῇ Μόσχᾳ ὁ στρατηγὸς Κωνσταντᾶς, εἷς ἐκ τῶν ὀλίγων προσωπικῶν φίλων τοῦ Τσάρου, διοικῶν σήμερον τὰ στρατεύματα τῆς ἀρχαίας πρωτευούσης. Ὁ Ἕλλην στρατηγὸς τοὺς βαθμοὺς καὶ τὰ παράσημά του ἔλαβεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν. Βραχὺς τὸ ἀνάστημα, ὀλιγόλογος, θερμὸς πατριώτης, ἀνδρεῖος στρατιώτης, ἀπὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου δὲν ἔπαυσε πολεμῶν, κατὰ τὸν τελευταῖον δὲ ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον τῷ εἶχεν ἀνατεθῇ ἡ μᾶλλον ἐμπιστευτικὴ θέσις, ἡ ἀρχηγία τοῦ στρατοῦ τῶν γερμανικῶν συνόρων. Ἐν Κριμαίᾳ ὁ ἴδιος αὐτοκράτωρ τῷ προσέφερε ἀδαμαντοκόλλητον σπάθην, κατὰ δὲ τὸ 1860 ἀποσταλεὶς ἀρχηγὸς εἰς τὴν ἐπαναστατήσασαν Πολωνίαν κατέστειλεν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τὴν ἐκραγεῖσαν ταύτην ἐπανάστασιν. Ἤδη πρὸ πέντε ἐτῶν ἑώρτασε τὴν πεντηκοστὴν ἀμφιετηρίδα τῆς ἐνάρξεως τοῦ στρατιωτικοῦ του σταδίου, ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ διάγων βίον ἁπλοῦν, ὡς ὅτε ἦτο κατώτερος ἀξιωματικὸς ἐν Κριμαίᾳ. Ἀλλὰ ὁ Κωνσταντᾶς δὲν εἶνε ὁ μόνος Ἕλλην ὅστις διέπρεψε κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον. Τὰ Ἑλληνικὰ τάγματα τοῦ Μπαλουκλαβᾶ ἐτέλεσαν θαύματα ἀνδρείας, εἰς δὲ τὰ ἀπέραντα ἐκεῖνα κοιμητήρια, μεταξὺ τῶν μυριάδων ρώσσων πολεμιστῶν, πολλοὶ Ἕλληνες ἀναπαύονται ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ μεγάλου σταυροῦ, ὅστις φυλάττει τὴν μνήμην τῶν ἐκεῖ πεσόντων ἡρώων.

Ὅπως ἐν τῷ στρατῷ οὕτω καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λάμπρου Κατσώνη, δὲν ἔπαυσαν οἱ Ἕλληνες πληροῦντες λαμπρὰς σελίδας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ναυμαχιῶν τοῦ Ρωσσικοῦ ναυτικοῦ· σήμερον ἔτι ζῇ ὁ Ἕλλην ναύαρχος κ. Ἀρκᾶς, πρὸ ὀλίγων δ' ἐτῶν ἀπέθανεν ὁ Βελλιανίτης, ὁ Κρύτσκης, ἄνδρες καταλαβόντες τοὺς μεγίστους ἐν τῷ ναυτικῷ βαθμούς, ἐν ᾧ ἕτεροι Ἕλληνες πρὸ πολλοῦ συμμετασχόντες πλείστων ναυμαχιῶν συνεδοξάσθησαν μετὰ τοῦ Ναχίμωφ, τοῦ Κορνίλωφ καὶ τοῦ Λάζαρεφ. Σήμερον ἔτι εἰς τὸν στρατὸν καὶ εἰς τὸ ναυτικὸν πολλοὶ ὑπάρχουσι νέοι Ἕλληνες ἀξιωματικοί, ὧν λαμπρὸν προοιωνίζεται τὸ μέλλον. Ἐν τῇ διπλωματίᾳ ἐπίσης ἀπὸ τοῦ Καποδιστρίου πλεῖστοι Ἕλληνες ὑπηρέτησαν καὶ ἀντεπροσώπευσαν εἰς τὰς ξένας αὐλὰς τὸν αὐτοκράτορα, σήμερον δ' ἔτι πρεσβευτὴς ἐν Ρώμῃ διατελεῖ ὁ κ. Βλάγκαλης πρό τινος ὑφυπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐν Βελιγραδίῳ ὁ κ. Περσιάνης, γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ ὑφυπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν κ. Ράλλη.

Τὰ ἀναφερόμενα ὀνόματα δὲν εἶνε τὰ μόνα ἅτινα λαμπρύνουσι τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν τῇ ξένῃ· εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν οἱ Ὑψηλάνται, οἱ Μουρούζαι, οἱ Σοῦτσοι, ὁ Κρίτσκης διεκρίθησαν καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ρωσσικῆς διοικήσεως. Ἀλλ' οὔτε οἱ μεγάλοι τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν βαθμοί, οὔτε αἱ ἀποδιδόμεναι πρὸς αὐτοὺς τιμαὶ ἀποτελοῦσι τὴν δύναμιν καὶ τὴν θαλερότητα τῶν Ἑλληνικῶν ἐν Ρωσσίᾳ παροικιῶν. Ἐκεῖνοι οἵτινες καθιστῶσι τὰς Ἑλληνικὰς παροικίας περιβλέπτους καὶ πληροῦσι τὴν Ρωσσίαν μὲ τὰ ὀνόματά των εἶνε οἱ ἔμποροι, οἱ ναυτιλλόμενοι καὶ οἱ βιομήχανοι, οὗτοι συσφίγγουσι τοὺς δεσμοὺς μεταξὺ τῶν παροικιῶν καὶ τῆς μητροπόλεως καὶ αὐξάνουσι τὸν ἑλληνικὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἰσχὺν ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. Πτωχοὶ βιοπαλαισταὶ οὗτοι ἀπέρχονται τῆς Ἑλλάδος, διασπείρονται εἰς τὰ παράλια ἢ εἰς τὰ βάθη τῆς Ρωσσίας καταλαμβάνουσιν ὅλους τοὺς ἐμπορικοὺς σταθμοὺς καὶ συγκοινωνοῦσι ἐμπορικῶς τὰς κώμας πρὸς τὰ μεγάλα ἐμπορικὰ κέντρα. Εἰς τὰς πόλεις ἔνθα τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν δὲν ἔχει μεγάλην σημασίαν καθίστανται βιομήχανοι, ὀπωροπῶλαι, πλανόδιοι μικρέμποροι εἰς τὰ χωρία καὶ σπογγοπῶλαι εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Μόσχας, μαγειροι εἰς τὸ Χάρκωβον καὶ ναῦται εἰς τὰς παραλίας. Εἰς τοὺς ἐργατικοὺς τούτους Ἕλληνας ἡ Ρωσσία ὀφείλει τὴν πρόοδον τῶν πολεών της, τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου της καὶ τὴν συγκέντρωσιν μεγάλου πλούτου εἰς τὰ πρὸ ὀλίγου ἄκομψα ἀσήμαντα χωρία. Μὲ τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν τῶν πρώτων ἑλλήνων ἀμέσως διέλαμψεν ἡ ἰδέα τῆς ἱδρύσεως ναῶν

καὶ σχολείων πρὸς ὑπόθαλψιν τῶν ἑλληνικῶν φρονημάτων. Τινὰ τῶν σχολείων τούτων ἐξησφαλίσθησαν δι' αὐτοκρατορικῶν προνομίων, ἐξακολουθοῦν δὲ λειτουργοῦντα ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος τούτου. Τὸ Ἑλληνικὸν ἐν Ὀδησσῷ σχολεῖον περιλαμβάνον καὶ δύο γυμνασιακὰς τάξεις, ἱδρύθη ἀπὸ τοῦ 1817. Τὸ ροδοκανάκειον παρθεναγωγεῖον ἀρ' ἑτέρου ἀποδίδει πλουσιωτέρους καρπούς. Αἱ νεάνιδες ἐξέρχονται τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου κάλλιστα κατηρτισμέναι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, συντελοῦσι δὲ σπουδαίως εἰς τὴν διατήρησιν ταύτης γενόμεναι αἱ πρῶται διδάσκαλοι τῶν τέκνων των.

Ὅμοια σχολεῖα ὑπάρχουσι σήμερον εἰς Σεβαστούπολιν, Βερδιάνσκαν καὶ Ταϊγάνιον, ἔνθα οἱ Ἑλληνόπαιδες ἐκμανθάνουσι τὴν μητρικὴν των γλῶσσαν τόσον τουλάχιστον, ὅσον νὰ παρακωλύῃ τὴν ἀφομοιωτικὴν δύναμιν τῆς ρωσσικῆς φυλῆς. Εὐτυχῶς ἀρ' ἑνὸς τὰ σχολεῖα καὶ ἀρ' ἑτέρου ἡ διηνεκὴς ἐγκατάστασις νέων ἐξ Ἑλλάδος στοιχείων, κατώρθωσε νὰ διατηρῇ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς παροικίας τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τόσον ἁγνήν, ὥστε ἀκούων τις τὰς κομψὰς Ἑλληνίδας λαλούσας ταυτην, λησμονεῖ ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὰς παραλίας τῆς Μαιώτιδος ἢ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Τανάϊδος. Τὰ σχολεῖα ταῦτα καὶ ὑπὸ ἑτέραν ἔποψιν ἀποβαίνουσι χρησιμώτατα εἰς τὰς Ἑλληνικὰς παροικίας. Ἡ μέριμνα πρὸς συντήρησιν αὐτῶν φέρει εἰς συνάφειαν τοὺς ἡμετέρους ὁμογενεῖς καὶ συνδέει στενώτερον τούτους πρὸς ἀλλήλους. Οὕτως ἀρ' ἑνὸς διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ διὰ τῶν μεγάλων τραπεζιτικῶν καταστημάτων καὶ διὰ τῶν σχολείων ἀρ' ἑτέρου, αἱ ἑλληνικαὶ παροικίαι προάγονται καὶ καθίστανται δυνάμεις πραγματικαὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα. Αἱ δυνάμεις δὲ αὗται δὲν εἶνε ἠθικαὶ μόνον ἀλλὰ καὶ ὑλικαί. Ἄνευ τῶν παροικιῶν τούτων ἀμφίβολον θὰ ἦτο ἂν ἠδύνατο ν' ἀνθέξῃ ἡ παρακμάζουσα ἱστιοφόρος ναυτιλία μας. Οἱ Ἕλληνες ναυτιλλόμενοι ἐκεῖ εὑρίσκουσι προστασίαν. Πλειστάκις μὲ προφανῆ ζημίαν των οἱ Ἕλληνες ἔμποροι φορτώνουσι τὰ ἑλληνικὰ ἱστιοφόρα, ἵνα προλάβωσιν ἐνδεχομένην καταστροφὴν αὐτῶν, ἐκ τῆς διαχειμάσεως ἐν τῇ Ἀζοφικῇ καὶ τῇ Μαύρῃ θαλάσσῃ. Εἰς τὴν εὐεργετικὴν ταύτην δρᾶσιν, τὴν ἄνευ πατάγου γινομένην, πρωτοστατεῖ ἐν Ταϊγανίῳ γέρων ὁμογενὴς ὁ κ. Μαρῆς Βαλλιάνος. Πρό τινων ἐτῶν διακόσια καὶ πλέον ἱστιοφόρα ναυλοχοῦντα εἰς τὸν ὅρμον τοῦ Ταϊγανίου καὶ διακινδυνεύοντα νὰ διαχειμάσωσιν ἐκεῖ καταστρεφόμενα, ἐφορτώθησαν παρ' αὐτοῦ ὅλα ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Μεγάλας ὑπέστη ζημίας οὗτος ἀλλὰ διέσωσεν ἐκ τοῦ ὀλέθρου διακόσια ἑλληνικὰ σκάφη. Ἡ εὐεργεσία αὕτη τοῦ φιλοπάτριδος Κεραλλῆνος ἔσωσε τὴν ἑλληνικὴν ναυτιλίαν.

Ὁ κ. Μαρῆς Βαλλιάνος εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν τύπος τοῦ ἕλληνος ἐμπόρου. Ἡ ἑλληνικὴ μεγαλουργία καὶ ἀκατάβλητος δραστηριότης ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἐνσαρκοῦται εἰς τὸν βραχύσωμον ἐκεῖνον γέροντα τοῦ Ταϊγανίου, ὅστις ἀρῆκε τὴν πατρίδα του πτωχὸς ναύτης, ἐγένετο πλοίαρχος μικροῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀζοφικῇ, μετὰ μικρὸν δὲ ἐπαρουσιάσθη ὡς ἔμπορος καὶ μετὰ πάροδον πεντήκοντα ἐτῶν ἀριθμεῖ τόσα ἑκατομμύρια ρούβλια ὅσα καὶ ἔτη. Γράμματα πολλὰ δὲν γνωρίζει· μόλις δύναται νὰ θέτῃ εἰς τὰς ἐπιταγὰς τὴν ὑπογραφήν του, ἀλλ' ὅμως μόνος του διευθύνει ὅλην τὴν κολοσσιαίαν μηχανὴν τοῦ ἐμπορικοῦ του οἴκου, περιλαμβάνοντος τόσα ὑποκαταστήματα, ὅσας πόλεις ἔχει ἡ μεσημβρινὴ Ρωσσία. Ἐν τῷ γραφείῳ ἐκείνῳ διασταυροῦνται αἱ ἐπιχειρήσεις πανταχόθεν τῆς Εὐρώπης, τῇ ἐμπνεύσει του δὲ περατοῦνται ὑποθέσεις ἑκατομμυρίων ρουβλίων καὶ κυκλοφοροῦν δισεκατομμύρια ὅλα κατὰ πᾶν ἔτος. Τίποτε, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον γίνεται χωρὶς αὐτὸς νὰ δώσῃ διαταγήν. Ἵνα ἐπαρκέσῃ εἰς ὅλα ταῦτα, ἀπὸ τῆς 6 πρωϊνῆς ὥρας τὸ θέρος εὑρίσκεται εἰς τὸ γραφεῖον του καὶ οὕτως ἐξακολουθεῖ μένων εἰς αὐτὸ μέχρι τῆς ἑσπέρας. Βραχὺς τὸ ἀνάστημα, μὲ περιέργους ἐκφραστικωτάτους ὀφθαλμούς, μὴ δυνηθεὶς ἐπὶ ἑξήκοντα ὅλα ἔτη νὰ ὁμιλῇ ὀρθῶς ἑξήκοντα ρωσσικὰς λέξεις, ἀλλὰ διατηρῶν ἐν τῇ φράσει του ἀμείωτον τὸ ἑπτανησιακὸν ἰδίωμα, ἀπέμεινεν ἀφελὴς καὶ εἰλικρινὴς ὡς ναύτης καὶ τώρα ὅτε ἡ περιουσία του θεωρεῖται μυθώδης. Φιλοδοξίας δὲν ἔχει· παράσημα οὐδέποτε ἐθήρευσε καὶ οὐδεὶς τὸν εἶδε ποτὲ νὰ φέρῃ ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα τὸν ἐτίμησεν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις· δόξαν ἀγοραζομένην μὲ τὸ χρῆμα δὲν ἐζήλευσεν. Τὸν φλέγει μόνον τὸ πῦρ τῆς ἐργασίας, αὕτη δὲ νομίζει τις ὅτι τοῦ διατηρεῖ ὅλην τὴν θαλερότητα τοῦ γήρατός του. Φιλάργυρος δὲν εἶνε, ἀλλὰ οὐδέποτε δαπανᾷ ἄνευ λόγου καὶ πρὸς ματαίαν ἐπίδειξιν, ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ παράσχῃ βοήθειάν τινα οὐχὶ προσωρινήν, ἀλλὰ χρησιμεύουσαν ὅπως ὑποβοηθήσῃ αὐτὸν εἰς ἐργασίαν καὶ πλουτισμόν, παρέχει ἀφειδῶς τὰ μέσα καὶ εἶνε ἕτοιμος ν' ἀνοίξῃ τὸ ταμεῖον του, μετὰ τοῦ ταμείου τῶν πολυτίμων συμβουλῶν τῆς πολυχρονίου πείρας του.

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικὸν τοῦτον τύπον, τὸν βασιλέα τοῦ ἐμπορίου, διαπρέπει ἐν Ὀδησσῷ ἕτερος βαθύπλουτος ὁμογενὴς ὁ κ. Γρηγόριος Μαρασλῆς, μυστικοσύμβουλος τοῦ αὐτοκράτορος καὶ δήμαρχος τῆς μεγαλουπόλεως ταύτης. Γεννηθεὶς πλούσιος δὲν ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον οὐδ' ἐμεγαλούργησε τὸν κερδῶον θεραπεύων Ἑρμῆν, ἀλλ' ὡς δημόσιος λειτουργὸς κατ' ἀρχάς, κατόπιν δὲ παραιτηθεὶς τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἀφωσιώθη εἰς τὴν εὐποιίαν καὶ κατέστη εἷς τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τῆς Ὀδησσοῦ, σήμερον δὲ εἶνε ὁ δημοτικώτερος τῶν κατοίκων τῆς μεγαλουπόλεως ταύτης. Μεγαλόφρων καὶ εὐγενής, κατέχει ἡγεμονικὴν περιουσίαν καὶ δὲν φείδεται οὐδόλως αὐτῆς προκειμένου νὰ ἀγαθοεργήσῃ. Τιτλοῦχος τῆς αὐλῆς καὶ ἀγαπημένος ἐν τοῖς ἀνακτόροις, ἐτιμήθη διὰ τῶν μεγαλειτέρων παρασήμων καὶ τῆς ἰδιαιτέρας εὐνοίας τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ λαὸς τῆς Ὀδησσοῦ ἐκτιμῶν τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνδρὸς ἐκλέγει τοῦτον ἐπὶ δεκαπενταετίαν δήμαρχον, καὶ τοι δὲ ἀπὸ πολλοῦ κουρασθεὶς ζητεῖ νὰ ἀποσυρθῇ τῶν ὀχλήσεων τῆς δημαρχίας δὲν δύναται ἐν τούτοις, ὑποκύπτων εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς πόλεως, ἧς ἀρχοντεύει. Ἡ προτίμησις αὕτη δὲν εἶνε στερημένη πραγματικῶν λόγων, διότι ἐπὶ τῆς δημαρχίας του ἡ πόλις ἤλλαξεν

ὄψιν, πάντα δὲ τὰ μεγάλα ἔργα ἅτινα κλείζουσι τὴν πόλιν ταύτην ὀφείλονται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ κ. Μαρασλῆ. Ἡ θαυμασία ὁδοστρωσία, τὰ ὕδατα, ὁ φωτισμός, τὰ θαυμάσια βουλεβάρτα, τὸ θέατρον, οἱ κῆποι εἶνε ἔργα συνδεόμενα ἀναποσπάστως μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μαρασλῆ. Οὐ μόνον δὲ ὡς Δήμαρχος εἰργάσθη κατ'ἐξοχὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀτομικῆς περιουσίας του ἄπειρα ἐδαπάνησε καὶ ἐπροίκισε τὴν πόλιν δι' ὡραιοτάτων ἱδρυμάτων, ἐξ ὧν πρωτεύουσαν θέσιν κατέχει ἡ δημοτικὴ βιβλιοθήκη.

Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας ἀπὸ ἐτῶν εἶνε ἡ ψυχὴ αὐτῆς, ὑποθάλπων τὸν πατριωτισμὸν τῶν ἐγκατεστημένων ἐκεῖ ἑλλήνων, ἐρχόμενος πάντοτε ἀρωγὸς εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς παροικίας. Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες διαφόρως δρῶντες παρὰ τῷ ἐν Ρωσσίᾳ Ἑλληνισμῷ, ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν τὰς κορυφὰς τῶν παροικιῶν τούτων καὶ ἐκπροσωποῦσι τοὺς ἐν Ρωσσίᾳ Ἕλληνας,ὡς παρουσιάζονται οὗτοι ὑπὸ τὰς δύο διαφόρους αὐτῶν φάσεις. Περὶ τῶν δύο τούτων κέντρων εἰς εὐρύτατον, εἰς ἀπέραντον κύκλον μυριάδες Ἑλλήνων ἐργάζονται καὶ βιοπαλαίουν. Πτωχοὶ ἀπερχόμενοι τῆς πατρίδος των θὰ εὕρωσιν ἔργον καὶ βαθμηδὸν ἀποκαθίστανται πλούσιοι καὶ ἰσχυροὶ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. Ἴσως ἕνεκεν τοῦ κλίματος καὶ ἕνεκεν τοῦ πολιτεύματος ὑρ' ὃ βιοῦσι δὲν ἐκδηλοῦται ζωηρῶς ἀλλ' ἐπιπολαίως ὁ πατριωτισμὸς τῶν ἐν Ρωσσίᾳ Ἑλλήνων, ἀλλὰ οὐδεμία ὑπάρχει ἀντίρρησις ὅτι κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ θετικώτερον σκέπτονται καὶ θετικώτερον ἐργάζονται οἱ Ἕλληνες. Παρ' αὐτοῖς λειτουργοῦσι περισσότερον αἱ ἶνες τοῦ ἐγκεφάλου ἢ οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας· ἡ διαφορὰ ὅμως αὕτη δὲν ἐπηρεάζει οὐδόλως τὴν θερμότητα τῆς φιλοπατρίας οὐδὲ χαλαροῖ τοὺς δεσμοὺς πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἄποικοι οὗτοι δὲν εὑρίσκονται μόνον εἰς ἐπικοινωνίαν διὰ τοῦ ἐμπορίου ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ πνεύματος, μετὰ προθυμίας παρακολουθοῦντες τὴν γενομένην φιλολογικὴν κίνησιν ἐν Ἑλλάδι, ὅσον ἐν οὐδενὶ κέντρῳ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μεταξὺ τῶν ἐμπόρων ἐκείνων τοὺς ὁποίους φαντάζεταί τις ὅτι οὐδὲν ἕτερον σκέπτονται ἢ τὸν σῖτον καὶ τὰ συναλλάγματά των, ὑπάρχουσιν ἄνδρες πεπαιδευμένοι, λόγιοι, καλλιτέχναι καὶ ἐπιστήμονες, οἵτινες ἠδύναντο νὰ διαπρέψωσιν ἐν ἑτέρῳ κυρίως κύκλῳ ἢ ἐν τῷ ἐμπορίῳ. Ἐγνώρισα πλείστους τούτων, πολλάκις δὲ μὲ ἐξέπληξεν ἡ βαθύνοια καὶ αἱ φιλολογικαὶ γνώσεις αὐτῶν, καὶ οὐχὶ σπανίως ἠσθάνθην ὑγραινομένους τοὺς ὀφθαλμούς μου,ἀκούων μετριόφρονα ἔμπορον ν'ἀπαγγέλλῃ στίχους τοὺς ὁποίους θὰ ἐζήλευον καὶ αὐτοί, οἵτινες σήμερον θεωροῦνται οἱ μᾶλλον εὔστοροι τῶν ποιητῶν μας. Ἀποσυρθεὶς τοῦ ἐμπορίου ζῇ ἐν Ὀδησσῷ ὁ κ. Παναγιώτης Δουρδούφης, ὅστις ἠδύνατο νὰ εἶνε ἓν τῶν ἐγκαλλωπισμάτων τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, θὰ ἦσαν δ' εὐτυχεῖς πλεῖστοι τῶν διαπρεπόντων ἐπὶ παιδείᾳ καὶ πνεύματι Ἀθηναίων, ἂν ἠδύναντο νὰ παρακολουθήσωσιν ἕτερον τρόφιμον ἄλλοτε τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν ἀποθανόντα ἐν Ταϊγανίῳ, τὸν Ἀριστείδην Ταρλᾶν. Ἀνέφερα ἁπλῶς δύο ὀνόματα, ἀλλ' ἠδυνάμην νὰ σημειώσω πολλὰ ἐνταῦθα ἀνδρῶν, οἵτινες ἐκτραπέντες τοῦ σταδίου εἰς ὃ τοὺς προώρισεν ἡ φύσις ἄλλως ἔδρασαν ἐν τῇ ξένῃ.

Τὸ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐμπόριον κατέστρεψε πλείστας δυνάμεις, αἵτινες ἠδύναντο ν' ἀποδῶσι πολυτρόπως χρήσιμοι εἰς τὴν ἐθνικὴν πρόοδον. Οὗτοι ἀτομικῶς μόνον ἠδικήθησαν ἐκτραπόντες τοῦ ἀληθοῦς προορισμοῦ αὐτῶν, συνετέλεσαν ὅμως ὅπως ἀνυψωθῶσιν αἱ Ἑλληνικαὶ παροικίαι καὶ καταστῶσιν αὗται δυνάμεις τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ. Ἴσως ἕνεκεν κυβερνητικῆς ἀβουλίας αἱ δυνάμεις αὗται δὲν ἐξεπλήρωσαν πᾶν ὅ,τι ἠδύναντο νὰ ἐκτελέσωσι καὶ δὲν ἐφάνησαν χρήσιμοι ὅσον καὶ ὅπως ἔδει. Τοῦτο δὲν ἀποκλείει ὅμως τὸ μέλλον· αὗται αἱ ἴδιαι παροικίαι κατανοοῦσι τὴν ἔλλειψιν ταύτην, δὲν ἔχομεν δὲ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν αἱ ἑλληνικαὶ ἐν Ρωσσίᾳ παροικίαι θ'ἀποδῶσι παντοιοτρόπως ὠφέλιμοι εἰς τὴν μητρόπολίν των. Πρὸς τοῦτο οὐδὲν ἕτερον ἀπαιτεῖται ἢ μικρὰ ἐνέργεια ἐντεῦθεν, ἡ ἐνέργεια δ' αὕτη δὲν πιστεύομεν ὅτι θέλει λείψει.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Α. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

Μαργαρίτα Στέφα [1]

«Νὰ μου κάμετε τὴ χάρι νὰν τη λησμονήσετε πηλειὸ ἐρτούνη τὴν ἱστορία», ἔλεγεν εἰς τὸ σπίτι ὁ Γιακουμάκης,«γιατί ὅσω ζῶ δὲν θὰ γίνῃ τέτοια ἀτιμία. Μή μου ἀναφέρετε ἄλλη βολὰ γιὰ Τόνη καὶ Ξετόνη,γιατὶθὰ κάμω πράμματα μεγάλα ἐδῶ μέσα.

— Τόρα πηλειὸ ποῦ μᾶς ἄκουσε ὁ κόσμος, Γιακουμάκη μου, καὶ ἤρθανε πατέρας καὶ γυιός στὰ σραγειά, μποροῦμε, μὰ μποροῦμε νὰ κάμουμε καὶ ἀλλοιῶς;» παρετήρει κλαυθμηρὰ ἡ Γιακουμάκαινα.

«Ἐγὼ μπορῶ!» ἐβρυχᾶτο ὁ γέρων «ὅποιος δὲν μπορεῖ, νὰ κοπιάσῃ καλιά του ἀπὸ τὸ σπίτι μου!

— Μαγάρι, μαγάρι, γυιέ μου, νὰ μπόρεια νὰ φύγω ἀπὸ δῶ μέσα. Ἂς εἶχα τσοὶ γυιούς μου κ'ἐγὼ ἡ κακομοῖρα καὶ τἄβλεπες ἂν δὲν θἄκανα ἐκεῖνο πῶπρεπε γιὰ τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἡσυχία τοῦ σπιτιοῦ. Ὄχι ποῦ ἀντιστέκεσαι χωρὶς αἰτία καὶ ἀφορμή, τόσον καιρό, ἔτσι ἀπὸ ἐμπένιο πῶς δὲν ἠθέλαμε τὸ γυιὸ τοῦ Κατσουρέλα σου. Σὲ ξέρω ἐγὼ τί κακὸς ἄνθρωπος εἶσαι. . . ναὶ μὰ ὅ,τι πιστεύω. . .ὅ,τι μᾶς κάνεις καὶ μας πιλατεύεις θάν τα λάβῃς ἀπὸ τὸ Θέο . . . ναί, ναί!

— Νέκρα καὶ ξερομαραῆλα νὰ σε φάῃ!» ἐμουρμούριζεν ὁ Γιακουμάκης, ὁσάκις δὲν διέκοπτε δι' ὕρους ἐπιβλητικοῦ τῆς γραίας τὴ *φαγωμάρα* καὶ ἠδύκει νὰ την ἀνέχεται, κύπτων πρὸ τοῦ ἐπίπλου του εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον καὶ ἀνασκαλεύων ἐπὶ ὥρας πολλὰς τὰ συρτάρια του καὶ τὰς θήκας καὶ τὰς θέσεις, ὡς ἐὰν ἐζήτει κάτι, τὸ ὁποῖον δὲν εὑρισκεν. Αἱ παρηχητικαὶ κατάραι ἦσαν συνήθεις τότε εἰς τὸ στόμα του· *ὀχειὰ* ἀπήντα εἰς τὸ *ὄχι* τῆς γραίας, *νέκρα* εἰς τὸ *ναί*, *θηλειὰ καὶ κόμπος* εἰς τὸ *ἔτσι θέλω* καὶ *νὰ ξεραθῆς* εἰς τὸ *δὲν ἠξεύρω*!

1 Ἴδε σελ. 266

«Σκασμὸς κηόλα, καϋμένε, καὶ σ' ἀκοῦν τὰ παιδιὰ καὶ μαθαίνουνε!» ἀπεκρίνετο ἡ Γιακουμάκαινα, ὁσάκις ἔρθανε μέχρι τῶν ὤτων της κανεὶς τῶν ψιθύρων αὐτῶν. Ἡ Μαργαρίτα δὲν ἔλεγε πάλιν τίποτε. Ὁ σεβασμὸς τὸν ὁποῖον συνείθισε νὰ τρέφῃ πρὸς τὸν πάππον ἀρ' ἑνός, ἐξ ἄλλου δὲ καὶ ποιά τις περιφρόνησις πρὸς τὴν γεροντικὴν ἄρνησίν του, τὴν ἔκαμναν νὰ στενάζῃ μόνον, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς συχνὰς λογοτριβάς. Καὶ τὴν ἐλύπει μὲν ἡ ἀπρόοπτος αὕτη περιπέτεια, ἡ ὑπαγορεύουσα βίαια μέτρα πρὸς σωτηρίαν, πλὴν οὐδέποτε, οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἔχανε τὸ θάρρος της καὶ τὴν ἐλπίδα. Γνωρίζομεν ὅτι πολλὰς προλήψεις δὲν εἶχεν, ἐνώπιον δὲ τῆς ἰδικῆς της θελήσεως τῆς ἐπιμόνου, ἐθεώρει τὴν κηδεμονίαν τοῦ πάππου τόσῳ ἀνίσχυρον, ὥστε ἤρκει νὰ κινήσῃ τὸ μικρό της δακτυλάκι, διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ.

Ὁ Τόνης ἐξ ἄλλου διήρχετο, ἢ ἐνόμιζεν ὅτι διήρχετο, διότι συχνότερα ἡ δυστυχία εἶνε ὑποκειμενική, τὴν κρισιμωτέραν τῆς ζωῆς του περίοδον. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἀρνήσεως τοῦ πατρός του καὶ ἐν γένει τῆς δυσμενοῦς στάσεως τῆς οἰκογενείας του δὲν τον ἔμελε καὶ πολύ, ὡς περὶ πράγματος ἀναγκαίου, προβλεφθέντος. Μετὰ τὰ πρῶτα νευρικὰ τοῦ πατρός του καὶ τὰς συμβουλὰς τῆς μητρός του καὶ τὰς εἰρωνείας τῆς Κίτης, ἐκήρυξεν ἕνα πόλεμον ἀποφασιστικὸν καὶ ἀμείλικτον. Ἐδήλωσεν ὅτι εἶνε κύριος νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλῃ καὶ τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ θὰ ἐκαμνεν ἀνυπερθέτως χρῆσιν διὰ νὰ νυμφευθῇ τὴν Μαργαρίταν, μόλις ἤθελε τύχει τῆς συγκαταθέσεως τοῦ πάππου της. Ἤρχισε νὰ τρώγῃ ὠσεπιτοπλεῖστον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ νὰ μὴ πηγαίνῃ εἰς τὸ σπίτι παρὰ τὴν νύκτα, ὅταν ἤθελε νὰ κοιμηθῇ· ἔλεγε δὲ ἢ μᾶλλον ἠπείλει ὅτι θὰ μετεκομίζετο μόλις εὑρισκεν οἴκημα κατάλληλον. Ὁμοίως καὶ τὰς οἰκίας τῶν συγγενῶν του — καὶ εἶχεν ἐδῶ πολλούς, — ἀπέρευγε μετὰ πάσης ὀρρωδίας. Ἡ γλῶσσά των, πολὺ πλέον εἰρωνικὴ καὶ δηκτικὴ καὶ πολλάκις ὑβριστική, ὅπως ἑνὸς γέροντος θείου τοῦ πατρός του, χωρὶς τὴν ἀγάπην τὴν ὁποίαν ὑπέκρυπτε τῆς οἰκογενείας του ἡ γλῶσσα, τὸν ἠνώχλει περισσότερον. Τὸν ἐπείραζαν ὀροβερὰ αἱ ἐξαδέλφαι του. Ἔκαμναν ὅτι ἐλησμόνουν πάντοτε τὸ ὄνομα τῆς ἐρωμένης του καὶ τὴν ἐπωνόμαζαν στρεβλωτικῶς Μαργάρω καὶ Μάγαρο. Τὸν Στέφαν τὸν ἐκάλουν μὲ τὸ παρωνύμιόν του Τρισάμπελο καὶ τὴν ἐγγονήν του Τρισαμπελοπούλα. Ἠρώτων τὸν Τόνην ἂν εἰς τὴν *ἅμα* του θὰ προσέθετε νέα ἐμβλήματα, κανένα κλωστρὴν ἢ καμμίαν ὀδοντάγραν, καὶ ἐάν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ καντουνιώτικα καὶ τὰ κορακίστικα, ἤξευρεν ἄλλας γλώσσας ἡ Μαργάρω. Καὶ εἶχε μὲν πολλὰ καὶ πικρότατα νὰπαντήσῃ ὁ Τόνης καὶ νὰ τας ἀποστομώσῃ· ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ ἐξωθῇ εἰς τὰ ἄκρα τὰ πράγματα, οὔτε νὰ λυπήσῃ διὰ σκληρᾶς ἀπαντήσεως καμμίαν, ἐπαυξάνων οὕτω τὸ κατὰ τῆς Μαργαρίτας, τῆς μελλούσης ἐξαδέλφης, μῖσος.

Τὴν στάσιν ὅμως τοῦ Γιακουμάκη τὴν ἐσυλλογίζετο πολὺ περισσότερον ὁ Τόνης. Ἐροβεῖτο μήπως χωρὶς αὐτοῦ κανὲν τῶν ὀνείρων του δὲν ἤθελε πραγματοποιηθῇ. Ἂν πᾶσα μεταπείσεως ἀπόπειρα ἀπέβαινεν, ὅπως ἀπέβη μέχρι τοῦδε εἰς μάτην, — καὶ ἦτο τὸ πιθανώτερον προκειμένου περὶ τοῦ Γιακουμάκη, — καὶ ἂν ἡ ζωὴ τοῦ γέροντος παρετείνετο ἀκόμη ἐπὶ πολὺ (ὅπως ἦτο πάλιν τὸ πιθανώτερον), τί θὰ ἐγίνετο μὲ τὸν ἔρωτά του; Νὰ την πάρῃ καὶ νὰ φύγουν, ἔστω· ἀλλ' ἐὰν ἡ Μαργαρίτα ἠρνεῖτο νὰ τον ἀκολουθήσῃ; Ἔπειτα διατί ἡ τόση βία καὶ ἡ σκληρότης; Διατί νὰ μὴ ἑορτασθῇ ἡ χαρά των καὶ νὰ μὴ χαροῦν ὅλοι εἰς αὐτήν; Κρῖμα νὰ μὴν εἶνε ἱκανὸς νὰ τα διορθώσῃ ὅλα, νὰ τα φέρῃ δεξιᾷ . . . Ἄλλοι ἄνθρωποι, βρὲ ἀδελφέ, ὅπως θέλουν τὰ κάμουν· καὶ αὐτὸς τίποτε, δὲν ἦτο ἄξιος διὰ τίποτε! Δὲν εἶχεν ἐπάνω του πολιτικήν· δὲν ἤξευρε καμμίαν πονηρίαν. Ἔκρινεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὸν χαρακτῆρά του καὶ τους μετεχειρίζετο μὲ εἰλικρίνειαν. Ἀλλὰ μὲ τὴν εἰλικρίνειαν ἰδού, ὅτι δὲν ἔκαμνε τίποτε . . . Ἐσχηματίζετο ἐκεῖ ἕνας κόμβος, τὸν ὁποῖον μὴ ἔχων τὴν ὑπομονὴν νὰ ξεμπερδεύσῃ καὶ νὰ λύσῃ τεχνικά, θά τον ἔκοπτεν ἀπότομως καὶ βιαίως. Καὶ νὰ ἰδοῦμεν ἂν θὰ ἐπετύγχανε καὶ τὸ κίνημα αὐτό . . .

*

Μίαν ἑσπέραν ὁ Τόνης, συνοδευόμενος ὅπως συνήθως ὑπὸ τοῦ Λούκα, μετέβαινε νὰ ἴδῃ τὴν Μαργαρίταν. Ἐβάδιζαν ταχεῖς καὶ σιωπηλοί ὁ εἷς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄλλου. Γλυκὺς ἦτο ὁ καιρὸς καὶ ἄνωθέν των ὁ βαθυκύανος οὐρανὸς ἤνοιγε πλῆθυν ἀργυρῶν ὀμμάτων. Ἡ ὥρα ὅμως ἦτο προχωρημένη, τὰ καταστήματα κλειστὰ καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς ἐβασίλευεν ἐρημία, μόλις φωτιζομένη ὑπὸ τῶν ἀραιῶν φανῶν τοῦ πετρελαίου. Περισσότερον ἔλαμπεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ καμμί' ἀκοίμητος κανδήλα ἱεροῦ ἐκ τῆς θυρίδος Ναοῦ βλεπούσης πρὸς τὴν ὁδόν, διότι ἐδῶ οἱ Ναοὶ δὲν περιφράσσονται διὰ νάρθηκος. Εἰς τὴν συνοικίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθον τώρα, ἐπιβραδύναντες τὸ βῆμα, τὸ σκότος ἐγένετο ἀκόμη πυκνότερον. Ἓν κουρεῖον μόνον ἦτο ἀνοικτόν, ὅπου ὁ *μαθητὴς* καί τινες φίλοι του νεαροὶ διεσκέδαζον μὲ μίαν κιθάραν δειλήν, σιγανήν,νυσταλέαν· καὶ περαιτέρω ἓν οἰνοπωλεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁμὰς εὔθυμος ἐξ ἐργατῶν καθημένων περὶ τὴν γυμνὴν ξυλίνην τράπεζαν, ἐρ' ἧς ἐβασίλευεν ἡ *κανάτα*, ἔψαλλον ἐν συμφωνίᾳ:

Στὸ παρεθύρι ποῦσαι σὺ
Γαρούφαλο δὲν πρέπει,
Ἐσ' εἶσαι τὸ γαρούφαλοοοοο....

— Προσκυνῶ τὸ Θέο σου, δὲν κάνεις σουρτάνα!
Κι' ὁπώχει μάτι' ἂς βλέπῃ.

Ἐκεῖ ἔξω ἐσταμάτησεν ὁ Λούκας, καθήσας ἐπὶ τοῦ πάγκου τῆς θύρας καὶ ζητήσας ἕνα καρτεζίνι, ἐν ᾧ ὁ Τόνης πρὶν τον ἰδοῦν ἐπροχώρησε καὶ εἰσῆλθεν εἰς μίαν ἄλλην στενωπόν, ὅπου τὸ χαμόσπιτον τῆς γραίας Σαμούγαινας ποῦ κατεσκεύαζε τὴν πούδραν. Ἡ θυγάτηρ της Πιπίνα, ἡ γνωστή μας μικρά, περιέμενε τὸν νέον, τῷ ἤνοιξε σιγὰ τὴν θύραν μόλις ἤκουσε τὸ βῆμά του, τὸ πολὺ γνωστόν, καὶ τον εἰσήγαγεν. Ὁ οἰκίσκος συνέκειτο ἐξ ἑνὸς μόνον θαλάμου εὐρέος, χωρὶς πάτωμα, καὶ μὲ μόνον φῶς τὴν κανδήλαν, τὴν καίουσαν πρὸ τῶν εἰκονισμάτων ἄνωθεν τῆς ἀπεράντου κλίνης. Ὄπισθεν τοῦ μεγάλου

ἐρυθροῦ παραπετάσματος τῆς ἰνδιάνης, διαχωρίζοντος μικρὸν διαμέρισμα εἰς τὸ βάθος, διεκρίνετο φῶς λαμπτῆρος ζωηρὸν καὶ αἱ σινικαὶ σκιαὶ μιᾶς γυναικὸς καὶ ἑνὸς παιδίου, καταγινομένων εἰς ἐργασίαν πυρετώδη.

«Νὰ μιλήσω τῆς Μαργαρίτας, κάτσε μία στιγμή», εἶπεν ἡ Πιπίνα, σπεύδουσα ἔξω εἰς τὴν αὐλήν.

«Καλὴ σπέρ' ἀφέντη κόντε μου !» ἠκούσθη ἀπὸ μέσα καὶ ἡ γραῖα Σαμούγαινα, μόλις τόρ' ἀντιληφθεῖσα τῆς εἰσόδου τοῦ νέου καὶ ἐπεφάνη παρὰ τὸ ἄνοιγμα τοῦ παραπετάσματος. κρατοῦσα θήκην χαρτίνην. καὶ γεμάτη ὅλη, χεῖρες, ἐνδύματα, κεφαλή, ἀπὸ μίαν λευκὴν κόνην, ὡς χιονισμένη.

«Πῶς ; νυχτέρι ἀπόψε ;. . . Καλησπέρα !» εἶπεν ὁ νέος, ἐγειρόμενος καὶ πλησιάζων νὰ ἴδῃ.

«Μὲ συμπαθᾷς ποῦ δέ σε πιάνω, γιατ' εἶμαι λιγδομένη . . . Ἀ, ναῖσκε ! Ἔχουμε νὰ δώσουμε κάτι μποῦτρα αὔριο τὴν αὐγή, καὶ ἔπρεπε, γλέπεις, νὰ κάτσουμε νάν τα ἑτοιμάσουμε ἀπὸ ἀπόψε.

— Κοντεύετε τὸ λοιπόν ;

— Ναῖσκε, κάτι λίγα ἔχουμε ἀκόμα νὰ τρίψουμε. Τὰ βάνουμε ἔπειτα μέσα τσὴ σακκοῦλες καὶ ἡ δουλειὰ ἐφινίρισε. Ἔνταγε !»

Ὁ Τόνης ἔκυψε καὶ ἐπεσκόπησε τὸ διαμέρισμα τῆς ἐργασίας. Πρώτην φορὰν ποὺ ἔβλεπεν οὕτω νὰ ἐργάζωνται· ἄλλας φορὰς ποὺ ἔτυχε νὰ περάσῃ ἐκεῖ εὗρε σκότος καὶ ἡσυχίαν. Εὔκολος ἦτο καὶ ἁπλῆ ἡ λευκὴ αὐτὴ βιομηχανία τοῦ τόπου. Ἀφ' οὗ μέσα εἰς μεγάλα τεψία ἐψήθη εἰς τὸν φοῦρνον ἡ γύψος, ἐρρίφθη μεθ' ὕδατος ἐντὸς τῆς παρακειμένης σκάφης, ἐφούσκωσεν, ἐλευκάνθη, ἐζυμώθη καὶ εἰς τεμάχια κατόπιν ἐξετέθη ἐπί τινας ἡμέρας εἰς τὸν ἥλιον,ὅπως τὴν εἴδομεν ξηραινομένην ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν αὐλῶν. Ἐκ τῶν ἐξηραμένων τούτων τεμαχίων, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπῆρχε μεγάλη προμήθεια εἰς τὴν γωνίαν, ἐλάμβανεν ὁ υἱὸς τῆς Σαμούγαινας, ὁ Γιάννος — νεανίας ἕως δεκαοκταετής, πολὺ μελαγχρινὸς καὶ πολὺ ἀψηλός,—καὶ ἐπὶ τραπέζης μεγάλης, στερεᾶς, ἐκύλιε μεγάλην σφαῖραν σιδηρᾶν, μεταβάλλουσαν αὐτὰ μετὰ κρότου εἰς κόνιν λεπτήν. Τὴν κόνιν αὐτὴν ἡ Σαμούγαινα ἐπερνοῦσε ἀπὸ μίαν διπλῆν κρησάραν, ἐξήρχετο δ' ἐκεῖθεν λεπτεπίλεπτος, καθαρὰ καὶ ἐντελὴς πλέον ἡ ποῦδρα, τὴν ὁποίαν, βοηθουμένη ὑπὸ τῆς Πιπίνας, ἐνέθετεν ἐντὸς σακκιδίων χαρτίνων χρωματιστῶν, ἀρωματίζουσα ἕκαστον καὶ δι' ὀλίγου βάμβακος, ἐμβαπτισμένου ἐντὸς λεβάντας συνήθως. Ἡ σκάφη, ἡ τράπεζα, τὸ χωμάτινον δάπεδον, τὰ πάντα ἐκεῖ μέσα λευκά. Ἡ ἀτμόσφαιρα πλήρης μορίων κόνεως λευκῆς, αἰωρουμένων ὡς πυκνῶν μικροσκοπικῶν νιφάδων εἰς τὸ φῶς τοῦ λαμπτῆρος. Καὶ πόσας ὄψεις, πόσους τραχήλους θὰ παρέβαλλον ποιηταὶ καὶ ὀνειροπόλοι πρὸς χιόνα, χάρις εἰς τὴν κόνιν ἐκείνην τὴν λευκήν ! . . .

Εἰς τὴν θέαν ἐκείνην ἀνέπλασσεν ἀμέσως ὁ Τόνης τὸν Σαμούγιαν, ἕνα τύπον πολὺ ἰδιόρρυθμον, ὁ ὁποῖος περιήρχετο τὴν πόλιν μὲ τὸ καλάθιόν του, γεμάτον ἀπὸ τὰ ποικιλόχροα ἐκεῖνα, πράσινα, κόκκινα, κίτρινα σακκίδια τῆς ποῦδρας, ὡς δείγματα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ἵν' ἀγρεύσῃ κανένα πελάτην μεταξὺ τῶν ξένων, τοὺς ὁποίους κατεδίωκε καὶ μέχρι τῶν ἀτμοπλοίων. Καὶ ὁσάκις μὲν ἡ τύχη τὸν ἐβοήθει καὶ ἐπετύγχανε καμμίαν καλὴν παραγγελίαν, ὅπως ἀπόψε, ὅλος φαιδρότης ἦτο καὶ γέλως καὶ μολπή, περιερχόμενος τὰ οἰνοπωλεῖα τῆς γειτονιᾶς, ὅπου μέχρι νυκτὸς βαθείας ἀντήχει τὸ ἔρρινον ἀλλὰ τεχνικώτατον πρίμο του. Ἀλλοίμονον ὅμως ἄν τον εὕρισκαν κεσάτια καὶ συφορές ! Ἐγίνετο δύσθυμος, ἄγριος, ἔδερνε τὰ παιδία του, ὕβριζε τὴν γυναῖκά του, τοὺς ἄφινε νηστικούς, τοὺς ἐτουράχνευεν . . .

Αὐτὰ τὰ βάσανα ἐξιστοροῦσε τόρα εἰς τὸν Τόνην ἡ γραῖα Σαμούγαινα, ὅπως πάντοτε ὁσάκις τὸν ἔβλεπε. Τί νὰ κάμῃ, δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ, ἡ κακορροίζικη . . . Καμμία βολὰ (τὸ πιστεύεις κόντε μου ;) τῆς ἔρχουνταν νὰ πάῃ στὴν τσίμα τοῦ πόρτου νὰ πέσῃ νὰ πνιγῇ. . . Ἤκουεν ὁ νέος μετ' ἀνυπομονησίας, πλησιάζων ὁλοὲν εἰς τὴν θύραν τῆς αὐλῆς νὰ ἰδῇ διατί ἐβράδυνεν ἡ Μαργαρίτα . . . Ἀλλὰ μίαν ἐπίφασιν τοὐλάχιστον ἐνδιαφέροντος δὲν ἐδύνατο νἀποφύγῃ καὶ ἐκίνει τὴν κεφαλὴν καὶ ἐξέπεμπε κατὰ διαλείμματα ἓν χμ ! ὀργίλον καὶ ἐπρόφερε λέξεις τινὰς καθησυχαστικὰς καὶ παρηγόρους. Τί διάβολο ! τοὺς ἐχρειάζετο ἐκεῖ μέσα τοὺς ἀνθρώπους . . . Ἀφότου ἦλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ βλέπῃ τὴν Μαργαρίταν του κρυφά, τὸ χαμόσπιτον τῆς Σαμούγαινας ὑπεδείχθη ὡς τὸ φυσικὸν συνεντευκτήριον. Ἔκειτο εἰς δρομίσκον παράπλευρον, μακρὰν τῆς οἰκίας Στέφα κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ συνορεῦον μετ' αὐτῆς ἐσωτερικῶς διὰ τῶν αὐλῶν. Ἡ ἰδιότης αὐτὴ ἀποκαθίστα εὐκολωτάτην τὴν συγκοινωνίαν, διότι ὁ τοῖχος, ὁ διαχωρίζων τὰς δύο αὐλάς, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἦτο πολὺ χαμηλός, ὑπεστήριζε πρὸς τὸ μέρος τῆς Σαμούγαινας ἕνα ὑψηλὸν σωρὸν πετρῶν καὶ συντριμμάτων,ὁ ὁποῖος ἐχρησίμευε κάλλιστα ὡς κλίμαξ. Ἦτο δὲ γενικὴ ἡ τοιαύτη συγκοινωνία διὰ τῶν αὐλῶν ὅλης ἐκείνης τῆς γειτονιᾶς. Ἐκτὸς τοῦ γειτονικοῦ κήπου, τοῦ ὁποίου οἱ τοῖχοι ἦσαν ὑψηλότεροι καὶ ἀπετέλουν ἓν τετράγωνον ἀπροσιτώτερον κάπως, τῶν ἄλλων ὅλων ἦσαν χαμηλοὶ ἢ χαλασμένοι, ἢ ἑνωμένοι διὰ σανίδων, προχείρων περαμάτων καὶ κλιμάκων. Οὕτω λοιπὸν αἱ οἰκίαι εἶχον δύο ἐξόδους· μίαν φανερὰν πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ μίαν κρυφίαν πρὸς τὴν γειτονικὴν αὐλήν. Ἐδύνατό τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς μίαν οἰκίαν καὶ νὰ ἐξέλθῃ ἄνευ πολλοῦ κόπου ἀπὸ ἄλλης, εἰς δρόμον μακρυσμένον καὶ φαινομενικῶς ἄσχετον. Τοῦ προσόντος τούτου τῆς ἐπαρχιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐπωφελοῦντο τὰ παιδία τῆς γειτονιᾶς διωκόμενα ὑπὸ τῶν γονέων των ἢ τῶν μαστόρων των, καὶ οἱ φυγόδικοι, σπανιώτερον διωκόμενοι ὑπὸ τῶν ἀποσπασμάτων ὁσάκις δηλαδὴ τὸ κόμμα των δὲν ἐνέμετο τὴν ἐξουσίαν. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι τὸ ἐχρησιμοποίησαν σήμερον καὶ ἄλλου εἴδους ἐγκληματίαι. . . Ὁ Τόνης τὰ ἐσχεδίασε καὶ ἡ Πιπίνα τὰ διηύθυνεν ὅλα. Ἄλλως τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δύσκολον διόλου. Ἅμα ἤθελον ἀποκοιμηθῆ οἱ γέροι της, ἡ Μαργαρίτα ἠμποροῦσε νὰ βγαίνῃ εἰς τὴν ταράτσαν καὶ νὰ λείπῃ κανὲν τέταρτον χωρὶς νά την ἐννοῇ κανείς, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου ὁ Τόνης ἠμποροῦσε νὰ εἰσέρχεται κατὰ τὴν νυκτερινὴν ἐρημίαν τῆς συνοικίας εἰς τὸ σπίτι τῆς Σαμούγαινας, χωρὶς

νά τον βλέπῃ περίεργον ὄμμα. Τὸ κάτω - κάτω τί εἶχε νὰ φοβηθῇ ἐραστὴς ἔχων τοὺς σκοποὺς του : Ὡς πρὸς τὴν γραῖαν Σαμούγαιναν, τόρα δὲν ὡμίλει πλέον. Τὴν γλῶσσάν της ἐδάμασεν ἡ τιμὴ τὴν ὁποίαν τῇ ἔκαμεν ὁ κόντες, καταστήσας αὐτὴν κοινωνὸν τοῦ μυστικοῦ του.

Ἐν τούτοις ὁ νέος ἠμπόρεσε νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν αὐλήν, χωρὶς νὰ διακόψῃ ἀποτόμως τὴν γυναῖκα. Ἡ Πιπίνα ἦτο ἀναβιβασμένη ἐπὶ τοῦ σωροῦ τῶν πετρῶν καὶ ἔβλεπεν ἐπάνω πρὸς τὸ δῶμα.

«Ποῦ εἶνε ;» ἠρώτησεν ὁ νέος σιγά.

«Τόρα ἔφθασε. Τσὴ φανίστηκε πῶς κάποιος ἐξύπνησε».

Συνήθως ἐκατέβαινεν ἡ Μαργαρίτα. Ἀλλ' ἀπόψε, εἰς μίαν τῶν νεανικῶν ἐκείνων ὁρμῶν, αἱ ὁποῖαι εἶνε ὡραῖαι ἴσως ἐπειδὴ εἶνε ἀπερίσκεπτοι, ὁ Τόνης ἀνῆλθε τὴν πρόχειρον κλίμακα, διεσκέλισε τὸν ὑπερκείμενον τοῖχον καὶ εὑρέθη ἐπὶ τοῦ δώματος. Ταὐτοχρόνως σχεδὸν ἠνοίχθη ἡ μικρὰ θύρα τοῦ μαγειρείου καὶ ἐξῆλθε νεᾶνις, τῆς ὁποίας ἐφωσφόριζαν τὰ κατάμαυρα μάτια. Ἔτειναν τοὺς βραχίονας, ἐνηγκαλίσθησαν ὁ εἷς τὸν ἄλλον καὶ χωρὶς λέξιν ἀντήλλαξαν πληθὺν φιλημάτων.

«Ἐσὺ ἐδῶ ; . . . ὠϊμένανε !

— Τί ; Ἐγώ ! δὲν εἶν' ἔτσι καλλίτερα ; Ἐδῶ, ἐδῶ, σούτ. Κλεῖσε τὴν πόρτα . . . Ἔλα, κάθισε ἐδῶ».

Καὶ την ἔσυρεν ἐπὶ ξυλίνου βάθρου, ὑπὸ τὸ εὐρὺ γεῖσον τοῦ μαγειρείου, κάθισμα μικρόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μόλις ἐχώρουν καὶ οἱ δύο, ὥστε συνεσφίχθησαν πλησίον ἀλλήλων,ὡς ῥιγοῦντες. Καὶ ὅμως ἡ νὺξ ἦτο γλυκεῖα καὶ διὰ τοῦ μικροῦ ἀνοίγματος τἀργυρᾶ ὄμματα τοὐρανοῦ τοὺς ἔβλεπον μειδιῶντα. . . . Πλησίον ἐκείνου ἡ Μαργαρίτα δὲν ἐφοβεῖτο. Ἡ πνοή του, ἡ ἐκ τῶν εὐρέων, τῶν ἐρωτολήπτων στηθῶν ἐξερχομένη θερμή, τὴν ἐνεψύχου, τὴν ἐζωογόνει. Εἰς τὴν ἀγκάλην του ᾐσθάνετο ὅτι εὑρίσκετο ἐν ἀσφαλείᾳ, τῆς ὁποίας δὲν ἐζήτει μεγαλειτέραν. Ἐφόρει ἓν μάλλινον ἐπώμιον, μπελερίναν πλεκτήν. Τὴν εἶχεν ἀνοίξῃ ὁ Τόνης καὶ ὡς ἔκλινεν ἐπὶ τῆς κόρης ἔρριψε μίαν της ἄκραν καὶ αὐτὸς περὶ τὸν λαιμόν του. Καὶ ἐν ᾧ διὰ τῆς χειρὸς περιέβαλλεν ἠρέμα τὴν ὀσφύν της, περιέφερε τὰ χείλη του ἐπὶ τοῦ προσώπου της καὶ τοῦ λαιμοῦ, κινούμενα εἰς λέξεις τρυφεράς, εἰς ψιθύρους, ἀπολήγοντας εἰς φίλημα. Ἡ κόρη εἶχε κλείσει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς μακροβλεφάρους καὶ προσεδέχετο τὴν λατρείαν ἐκείνην σιωπηλή, ἀκίνητος, παραδεδομένη ὅλη. Οὕτως ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὸν Τόνην οὐδέποτε ἀντεστάθη, οὐδέποτε ἠρνήθη. Ὅ,τι ἤθελεν. Ἦτο ὁ κύριός της, ὁ ἐξουσιαστής της. Καὶ τὸ ἄνω χεῖλος ἀνυψοῦτο ἀποκαλύπτον τοὺς λευκοὺς ὀδόντας, ἐν ἐκφράσει τόλμης, πείσματος, ἐπιμονῆς. Πλὴν ὁ ἔρως τὴν εἶχε κατανικήσει . . .

Αἴφνης ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τον ἠρώτησεν ἀποτόμως :

«Νά σου πῶ, Τόνη. . Ἀλήθεια εἶσαι μασῶνος ;

— Ναί· γιατί ρωτᾷς ;» ἀπήντησεν ὁ νέος ἁπλῶς.

«Μά . . . νά σου πῶ, εἶνε κανένα κακὸ αὐτὴ ἡ Μασωνία ;

— Δέν το πιστεύω» εἶπεν ἐκεῖνος μὲ μειδίαμα.

«Εἶμαι ἀνόητη· δὲν ἔπρεπε νά σου κάμω τέτοια ἐρώτησι. Τί κακὸ πρᾶμμα μπορεῖ νἆνε, ἀφ' οὗ εἶσαι καὶ σὺ μέσα καὶ μού το λές. Ὁ νόνος σήμερα τὴν αὐγὴ μοῦ ἐγιόμισε τὸ κεφάλι μ' ἕνα σωρὸ λόγια.

— Τί ; τί ; τί ; Γιὰ πές μού τα !»

Καὶ μὲ τὴν σιγανήν της φωνὴν τῷ διηγήθη τὴν σκηνὴν τῆς αὐγῆς, πῶς ἔμαθεν ὁ νόνος τὸ τρομερὸν μυστικόν, — ὅτι ὁ τολμῶν νὰ τῳ ζητῇ εἰς γάμον τὴν ἐγγονήν του εἶχε γείνει πρό τινος μασῶνος !— καὶ πόσα ὀργίλα καὶ φοβερὰ ἐξεστόμισε κατὰ τῆς μασωνίας καὶ τοῦ κινήματος. Ἄνθρωπος θρῆσκος καὶ ὡς πρὸς τοῦτο πολὺ περιωρισμένος τὸ πνεῦμα, ἔκλινεν ἀπ' ἀρχῆς μᾶλλον πρὸς τὸ μέρος τῶν πιστευόντων τὰ θρυλήματα, ὅσα ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην προκαλεῖ μεταξὺ τῶν ἀμυήτων ἡ μυστικὴ ἑταιρία· μακρυνθεὶς δὲ ἀείποτε ἀπὸ ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν ἐβάρυνον προλήψεις θρησκευτικαὶ ἢ κοινωνικαί, οὐδέποτε ἐφρόντισε νὰ μάθῃ οὔτε ἤξευρεν ἑπομένως τί κάμνουν οἱ μασῶνοι, παρὰ μόνον ὅτι ἑορτάζουν καὶ τρώγουν μέχρι διαρρήξεως τὴν ἑσπέραν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἰς τὸ μέγαρόν των, τὸ λάμπον καὶ κροτοῦν ἐν τῷ σκότει καὶ τῇ ἠρεμίᾳ τῆς ἀποκέντρου στενωποῦ. Διεδίδετο ὅτι ἐπὶ τοῦ δαπέδου εἶχον εἰκόνας τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἁγίου, τὰς ὁποίας ὑπεχρεοῦντο νὰ καταπατήσουν οἱ νεοφώτιστοι· ἀλλὰ περὶ τούτου ὁ Γιακουμάκης μέχρι τινὸς δὲν ἦτο βέβαιος. Τὸ ἐκήρυττεν ὅμως τόρα μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν καὶ ἐφώναζε καί το ἠγγυᾶτο ἅμα τῷ εἶπον ὡς ἐκ τύχης εἰς τὸ Φαρμακεῖον χθὲς ὅτι καὶ ὁ ἐπίδοξος γαμβρός του συγκατηριθμήθη μεταξὺ τῶν ἀθέων ἐκείνων. Δὲ ντρέπεται τὸ παληόπαιδο ! νἀλλαξοπιστήσῃ καὶ νἄχῃ μοῦτρα νὰ γυρεύῃ καὶ νοικοκυροποῦλες χριστιανές. Ἀκοῦς ἐκεῖ ὁ ἰνφάμες,ὁ θεομπαίχτης !...Τὰ ἔνστικτά του ἐξηγείροντο, εὕρισκε δὲ συγχρόνως καὶ νέον πάτημα νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἄρνησίν του. Μασῶνος, λέει ! Ἔννοιά σου, δὲν δίνει αὐτὸς τὴ γκόνα του τῶν μασώνωνε, ποῦ ξέρει ἕνα σωρὸ φρικτὰ πράμματα γιὰ δαύτους ! . . . Ἔκυψε δὲ καὶ εἶπε πολλὰ ἀπὸ τὰ φρικτὰ αὐτὰ πράγματα εἰς τὸ οὖς τῆς Γιακουμάκαινας, σκεπασμένον πάντοτε μὲ τὸ λευκὸν μανδήλιον, τὰ ὁποῖα δὲν ἤκουσεν ἡ Μαργαρίτα.

Ἀπὸ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐσχηματίσθησαν εἰς τὸ πνεῦμά της μερικὰ νέφη ἀμφιβολίας, τὰ ὁποῖα ὅμως διέλυσε τόρα ὁ Τόνης, σπεύσας νά τῃ εἴπῃ ὅ,τι ἐδύνατο καὶ νά τῃ ἐξηγήσῃ τὸ πρᾶγμα μὲ γλῶσσαν εἰλικρινῆ. Ἐπείσθη ἡ κόρη ἐντελῶς περὶ τῆς ἀπλοϊκῆς πλάνης τοῦ πάππου της, — ὁ ἔρως ἐβοήθησε πολὺ τὴν λογικήν, — καὶ ἐγέλασαν διὰ πολλὴν ὥραν μαζὶ μὲ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ μασώνου.

Καὶ ἐπανέλαβαν τὰ φιλήματα, τὰ ὁποῖα εἶχαν διακόψει . . .

[Ἔπεται συνέχεια] · ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Γεώργιος Σουρῆς
Ἐκ φωτογραφίας τοῦ κ. Π. Στεφάνοβικ

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΜΑΣ

Ἐκ τῶν μᾶλλον διαδεδομένων ἐν Ἑλλάδι βιβλίων εἶνε τὰ Ἡμερολόγια. Ὁ κοινὸς λαὸς ἀγοράζει τὸν Καζαμίαν του· ὁ ἀνεπτυγμένος ἀγοράζει τὸ Ἡμερολόγιόν του. Τὸ πρῶτον εἶνε ἐξέλιξις τοῦ δευτέρου· ἐξέλιξις ὀλίγον ταχεῖα ἴσως, ἀλλὰ φυσικὴ καὶ εὐεξήγητος. Τὸ βιβλιάριον ἔγεινε βιβλίον καὶ κατόπιν τόμος ὀγκώδης. Καὶ ἔμεινε μὲν τὸ σεληνοδρόμιον καὶ τὸ μηνολόγιον εἰς ὅλα ὅμοιον, στερεότυπον, ἐπίσης ἀναγκαῖον, ἀλλὰ βαθμηδὸν αἱ τερατώδεις προφητεῖαι τοῦ διασήμου Καζαμία ἢ ἐτράπησαν ἐπὶ τὸ σατυρικώτερον ἢ ἐξηφανίσθησαν. Τὰ ὀλίγα ἀνέκδοτα καὶ τὰ πομπώδη πατριωτικὰ ποιήματα τοῦ παραρτήματός του διεδέχθη ὕλη φιλολογικωτέρα, μᾶλλον ἐπιμελημένη, ἄρθονος, τὰς δὲ χονδροειδεῖς ξυλογραφίας τέχνη ὁπωσοῦν εὐπρόσωπος. Σήμερον τὰ Ἡμερολόγια ἀποτελοῦν παρ' ἡμῖν ἰδιαίτερον ὅλως εἶδος δημοσιευμάτων καὶ καθαυτὸ νεοελληνικόν. Εἶνε ἓν εἶδος ἐτησίων περιοδικῶν, εἰκονογραφημένων, γενικῶν, ἐγκυκλοπαιδικῶν, ἐκδιδομένων μετὰ κομψότητος καὶ φιλοκαλίας ἕνα ἢ δύο μῆνας πρὸ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους. Καὶ δὲν εἶνε ὀλίγα τὰ μέχρι τοῦδε ἀναφανέντα: Τὸ *Ἀθηναϊκὸν Ἡμερολόγιον* τοῦ κ. Κορομηλᾶ, τὸ *Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον* τοῦ κ. Ἀσωπίου, ἡ *Ποικίλη Στοὰ* τοῦ κ. Ἀρσένη, τὸ *Ἐτήσιον Ἡμερολόγιον* τοῦ κ. Σκόκου, τὸ *Ἡμερολόγιον* τοῦ κ. Φωτιάδου, ἡ *Πρόοδος*, τὸ *Ἡμερολόγιον τῶν Φοιτητῶν*, τὸ *Βυζαντινὸν Ἡμερολόγιον*, διὰ νὰ μὴ ἀναφέρωμεν καὶ τὸ *Ἐθνικόν*, τὸ ἄλλοτε ἐκδιδόμενον ἐν Παρισίοις. Ἐκ τούτων ἄλλα μὲν ἔπαυσαν, ἄλλα δὲ ἐξακολουθοῦν ἔτι ἐκδιδόμενα.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι μεταξὺ τῶν χιλιάδων αὐτῶν σελίδων ὑπάρχουν καὶ πολλαὶ ἀξιανάγνωστοι, γεγραμμέναι ὑπὸ καλάμων δοκίμων. Ἀλλὰ γενικῶς τὰ Ἡμερολόγια χαρακτηρίζει ἀμέλεια περὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὕλης καὶ πνεῦμα κερδοσκοπικόν. Ἐκ τῶν συνεργατῶν αὐτῶν οἱ περισσότεροι εἶνε ἄγνωστοι καὶ ἀρχάριοι ἢ φιλόδοξοι πληρόνοντες δι' ἀγορᾶς ἀντιτύπων ἢ στρατολογήσεως συνδρομητῶν τὴν καταχώρισιν τῶν ἔργων των, τόσῳ δὲ συχνὰ εἶνε παρ' αὐτοῖς τὰ ἀσχημίζοντα τὴν κατὰ τὸ ἑνὸν σύνθεσίν των πρωτόλεια — ἢ τὴν **παρασκευήν** των κατὰ τὴν φράσιν ἑνὸς ἐκδότου, — ὥστε δικαίως ἐλέχθη περὶ τῶν Ἡμερολογίων μας ὅτι εἶνε τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα τῆς φιλολογίας, τὰ φιλοξενοῦντα ἀδιακρίτως καλοὺς καὶ κακούς, ἀξίους καὶ ἀναξίους, ἀπὸ τῶν ζώντων μέχρι τῶν νεκρῶν, τῶν ὁποίων δημοσιεύονται ἐπίσης καὶ βιογραφίαι. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην οὐδόλως ἢ ἐλάχιστα ἐκπροσωποῦν τὴν φιλολογικὴν τοῦ τόπου κίνησιν. Οἱ ἔξω ἕλληνες μάλιστα, οἱ ἀγνοοῦντες τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ σχεδὸν μόνον Ἡμερολόγια ἀγοράζοντες δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ σχηματίσωσι περὶ αὐτῆς καθαρὰν ἰδέαν. Καὶ εἶνε μὲν πολλάκις κομψῶς τυπωμένον τὸ βιβλίον, χρυσόδετον, ἐπὶ καλοῦ χάρτου, μὲ εἰκόνας εὐρωπαϊκάς, ἀλλὰ τὸ περιεχόμενόν του εἶνε τόσῳ πτωχὸν καὶ ἀχαρακτήριστον, ὥστε δὲν ἀρκεῖ νὰ τὸ σώσῃ ἡ ἐξωτερικὴ λαμπρότης, τὴν ὁποίαν ἀρχίζει κανεὶς καὶ νὰ λυπῆται.

Ὁ διευθυντὴς τῆς *Ἑστίας* καὶ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ *Βιβλιοπωλείου τῆς Ἑστίας* οἱ ἱδρύοντες φέτος νέον Ἡμερολόγιον εἰκονογραφημένον διετήρησαν μὲν τὸν τύπον τοῦ Ἡμερολογίου κατὰ τὴν τελειοτέραν αὐτοῦ ἀνέλιξιν, κατώρθωσαν δὲ νὰ συμπληρώσουν ὅλας τῶν ἄλλων τὰς ἐλλείψεις. Ἐξέδωκαν ἓν βιβλίον καλοτυπωμένον, καλλιτεχνικόν, ὀγκῶδες, εὐθηνόν, εὐσυνείδητον, ὠφέλιμον συγχρόνως καὶ τερπνόν. Ὑπὸ φιλολογικὴν ἔποψιν εἶνε ἀναντιρρήτως

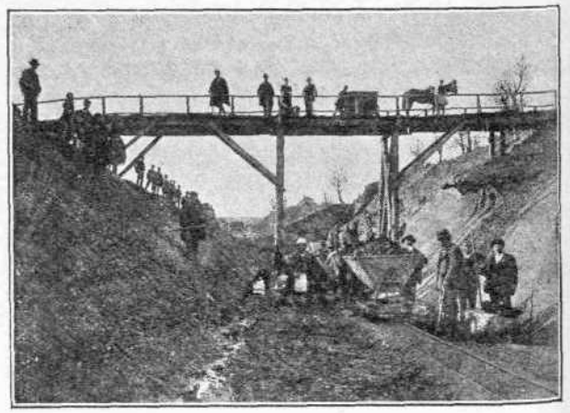

Σιδηρόδρομος Λαρίσης:
Μεσημβρινὴ διατομὴ ἐπὶ τῆς Ὀρθρυος.

ἀσύγκριτον. Ὡς ἐτήσιον περιοδικὸν δημοσίευμα ἀποτελεῖ κατὰ τὴν φράσιν ἑνὸς λογίου μας εἶδος δορυφόρου τῆς *Ἑστίας*, ἐξ αὐτῆς δανειζομένου τὸ φῶς του. Πράγματι δὲ ὁ κύκλος τῶν συνεργατῶν του εἶνε ὁ αὐτὸς εὐρὺς ἅμα καὶ ἐκλεκτὸς κύκλος τῶν συνεργατῶν τῆς *Ἑστίας*. Δὲν θὰ περιαυτολογήσωμεν δὲ — ὁ γράφων, τοὐλάχιστον, διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον εἰμπορεῖ νὰ ἐξαιρέσῃ τὸν ἑαυτόν του, — ἐὰν εἴπωμεν ὅτι μόνον

περὶ τὴν *Ἑστίαν* ὑπάρχει ἀληθὴς φιλολογικὸς κύκλος, ἀριθμῶν τοὺς δοκιμωτάτους τῶν παλαιῶν λογίων καὶ τοὺς μᾶλλον εὐέλπιδας ἐκ τῶν νέων. Τὰ ὀνόματα τὰ ὁποῖα κάτωθεν ἐκλεκτῶν ἔργων ἐμμέτρων καὶ πεζῶν κοσμοῦν τὰς σελίδας τοῦ Ἡμερολογίου μας εἶνε τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα φέρονται πρῶτα ὅταν γίνεται λόγος περὶ τῆς πνευμα-

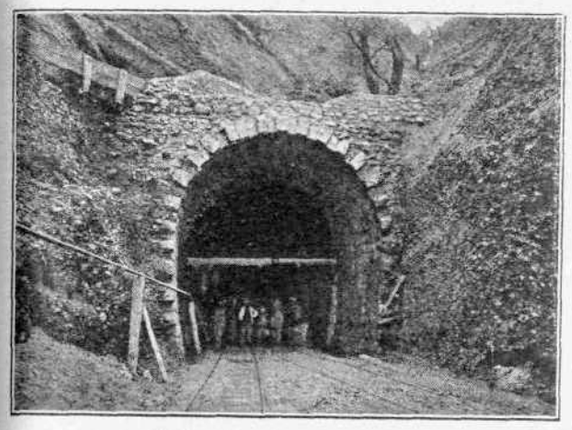

Σιδηρόδρομος Λαρίσης:
Τὸ στόμιον τῆς σήραγγος τῆς Ὀρθρυος

τικῆς ἀναγεννήσεως τῆς νέας Ἑλλάδος. Ὁ Ροΐδης παρουσιάζεται μὲ τὴν *Ριστόρην* του, ἓν τῶν εὐφυεστέρων ἄρθρων ἐξ ὅσων ἔγραψεν ὁ γόνιμος κάλαμός του, ὁ Λυκούδης, ὑφ' ὅλων ἀνομολογούμενος ὡς σπανίας δυνάμεως λογογράφος, χαιρετίζει τὴν Πεντηκονταετηρίδα τοῦ Συντάγματος καὶ ἱστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Κολοσσὸν τῆς Ρόδου. Ὁ Ἄννινος δίδει μίαν ὡραίαν σκηνὴν ἐκ τῶν *Παραδαρμένων* του, ὁ Παπαδιαμάντης τὴν *Δασκαλομάναν*, ὁ Καρκαβίτσας τὴν *Σμυρνιάν*, ὁ Παλαμᾶς τὸ *Σπίτι τοῦ γραμματικοῦ*, ὁ Παράσχος τὸν *Διπλοῦν Ἔρωτα*, ποίημα νεανικῆς ἀκμῆς, ὁ κ. Σ. Λάμπρος τὰ *Ὅπλα τοῦ Δοξαπατρῆ*. Μεταξὺ τῶν ἄλλων συνεργατῶν διακρίνονται τὰ ὀνόματα τοῦ Σουρῆ, τοῦ Βικέλα, τοῦ Πάλλη, τοῦ Ἐρταλιώτη, τῆς Παπαδοπούλου, τοῦ Αἰγινήτου, τοῦ Μαρκορᾶ, τοῦ Πολυλᾶ, τοῦ Πολέμη, τοῦ Δαμβέργη, τοῦ Στερελίδου, τοῦ Μάργαρη, τοῦ Μαρτζώκη, τοῦ Κακλαμάνου, τοῦ Βιζυηνοῦ, τοῦ Ραγκαβῆ, τοῦ Κουρτίδου, τοῦ Παγανέλη, τοῦ Βελλιανίτη, τοῦ Σπανδωνῆ — καί. . .τοὺς εἶπα σχεδὸν ὅλους! ἄλλος κανεὶς· οὔτε ἓν ὄνομα ξένον ἢ ἄγνωστον, μὴ παρασχὸν ἐχέγγυα φιλολογικῆς ἐπιδόσεως. Οὕτως ἡ *Νέα Ἑλλάς*, μόνη ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων Ἡμερολογίων, δύναται νὰ καυχᾶται ὅτι ἀντικατοπτρίζει πράγματι τὴν φιλολογικὴν κίνησιν τοῦ ἔθνους, «τὴν ὑψηλοτάτην καὶ εὐγενεστάτην ἐκδήλωσιν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς».

Ἀλλὰ δὲν ὑπερτερεῖ μόνον ὑπὸ φιλολογικὴν ἔποψιν τὸ Ἡμερολόγιον Δροσίνη καὶ Κασδόνη. Ὅ τι τὸ διακρίνει κυρίως εἶνε τὸ σχέδιον ἐν τῇ συνθέσει, ὁ σκοπός. Τοῦ Ἡμερολογίου μας ἡ ἀντικατοπτριστικὴ ἰδιότης δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν φιλολογίαν ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, ὡς ἐμπρέπει εἰς ἔργον τιτλοφορούμενον *ἐθνικόν*. Ἓν μόνον βλέμμα ἐπὶ τῶν 8 σελίδων τῶν περιεχομένων του — πλούσιος ὁ πίναξ ἀληθινά, — εἰμπορεῖ νὰ μας πείσῃ περὶ τούτου. Ἐν αὐτῷ αἱ στατιστικαὶ πληροφορίαι κατέχουν τὸ πλεῖστον μέρος. Ἄρθρα ἐκτενῆ περὶ δημοσίων ἔργων, περὶ δημοσίων καταστημάτων, συνοδευόμενα ἀπὸ εἰκόνας καὶ προσωπογραφίας ἀρθόνους· καὶ σημειώσεις καὶ ἀριθμοί. Τὴν ἐργασίαν ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν ἠσχολήθησαν συνεργάται εἰδικοί, χαρακτηρίζει ἀκρίβεια καὶ εὐσυνειδησία· κατ' ἔτος δὲ τελειοποιούμενος καὶ συμπληρούμενος ὁ στατιστικὸς αὐτὸς πλοῦτος, θὰ σοβῇ ἐν τῶν τελειοτέρων εὑρετηρίων τοῦ Ἕλληνος. Ἀλλὰ χάριν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ δὲν ἐλησμονήθησαν καὶ τὰ ξένα Κράτη. Τὸ Ἡμερολόγιον μετέχει καὶ ὀλίγου Ἡμερολογίου τῆς Γόθας, παρέχει δὲ εἰς ὀλίγας σελίδας περὶ τῶν ξένων Κρατῶν πληροφορίας, δι' ἕλληνα ἀναγνώστην ἀναγκαιοτάτας.

Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ βιβλίου ἁρμόζει πρὸς τὸ περιεχόμενον, πρᾶγμα ἀληθῶς σπάνιον παρ' ἡμῖν. Ἡ τυπογραφικὴ κομψότης, μὲ τὸν πλοῦτον τῶν καλλιτεχνικῶν κοσμημάτων, εἶνε ἄψογος· αἱ δὲ εἰκόνες δὲν ἐκπλήττουν μόνον διὰ τὴν ἀφθονίαν, τὸ ἐπίκαιρον καὶ τὴν ποικιλίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν λαμπρὰν αὐτῶν ἐκτέλεσιν. Ἰδίᾳ διακρίνονται αἱ εἰκόνες τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν Ἀνακτόρων, πολλαὶ προσωπογραφίαι ἐκ καλῶν φωτογραφιῶν φιλοτεχνηθεῖσαι ἐν Γερμανίᾳ — ὡς ἡ ἀνωτέρω ἀναδημοσιευομένη ὡραιοτάτη τοῦ Σουρῆ, κατὰ φωτογραφίαν τοῦ κ. Π. Στεφάνοβικ, — δύο φωτογραφίαι τῆς Κορινθιακῆς Διώρυγος καὶ αἱ τρεῖς παρατιθέμεναι τοῦ σιδηροδρόμου Λαρίσης. Τὸ ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι ὅλαι αἱ εἰκόνες παρηγγέλθησαν ἐπίτηδες, οὕτω δὲ ἡ πινακοθήκη του δὲν ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν ἐνόντων, ὅπως κατὰ

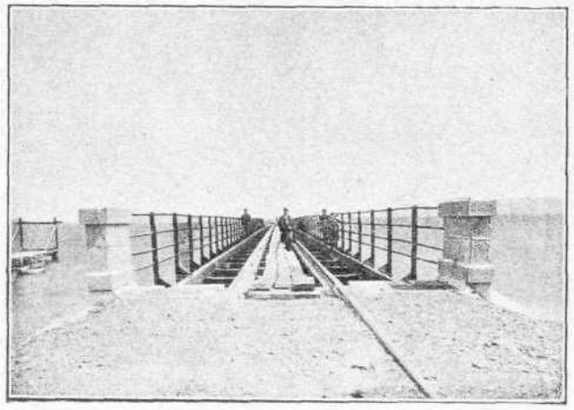

Σιδηρόδρομος Λαρίσης:
Ἡ προβλὴς τῆς Ἁγ. Μαρίνας παρὰ τὴν Στυλίδα.

παράδοσιν αἱ ὀλίγον καλλιτεχνικαὶ καὶ ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρουσαι πινακοθῆκαι τοῦ Ἡμερολογίου.

Μὲ τοιαῦτα συστατικὰ προβάλλει σήμερον τὸ Ἡμερολόγιόν μας νὰ ζητήσῃ πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν Ἡμερολογίων. Οἱ ἐκδόται του ἀναγνωρίζουν καὶ πάλιν τὰς ἐλλείψεις του καὶ ὑπόσχονται ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θὰ τας διορθώσουν. Ἀλλὰ καὶ οὕτως, ἀπὸ τοῦ πρώτου τούτου ἔτους αἱ

ἀξιώσεις τοῦ Ἡμερολογίου μας φαίνονται δικαιότατα, ἐλπίζομεν δὲ ὅτι καὶ τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν θὰ τας ἀναγνωρίσῃ καὶ θὰ παράσχῃ πρόθυμον τὴν ὑποστήριξίν του, ἄνευ τῆς ὁποίας τίποτε δὲν εἰμπορεῖ νὰ προαχθῇ καὶ νὰ τελεσφορήσῃ.

ΓΡ. Ξ.

ΕΚ ΤΗΣ ΦΑΥΣΤΑΣ

Μονόλογος τῆς Φαύστας κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς γ' πράξεως.

Ναί, ἡ Ἠὼς
τί εὐτυχὴς! ἠράσθη τοῦ Μαντίου τὸν
υἱόν, τὸν νέον Κλεῖτον, καὶ τὸν ἥρπασε.
Τὸν Κέφαλον ἠράσθη, τὸν Ὠρίωνα . . .
τίς οἶδε πόσους ἄλλους; καὶ τοὺς ἥρπασε
τοὺς ἥρπασεν, ὡς ἂν εἰ εἶχεν ὀνυχας
ἁρπυίας, ἡ θεά, ἡ ῥοδοδάκτυλος!
Ἠοῦς νὰ μὴ φύγῃ προτροπάδην πρὸ αὐτῆς
ἡ Ἀφροδίτη, ἡ σεμνὴ προστάτρια
τῶν δεσποινῶν τῆς Ῥώμης; Ἔ, Ὀδίδιε!
ἐγώ, ἐγὼ νὰ σὲ διδάξω ἔπρεπε
τῶν θεαινῶν σου καὶ θεῶν τοὺς ἔρωτας.
Τὰ ῥόδα φέρει ὄχι εἰς τὸ πρόσωπον
ἀλλὰ εἰς τοὺς δακτύλους ἡ καλὴ Ἠώς,
διότι κόρη εἶνε ἀναιδὴς μητρὸς
ἀναιδεστέρας. . . τῆς Νυκτός. . . Ἀφ' οὗ ἡ Νὺξ
μορφὴν δὲν ἔχει, ποῦ τὰ ῥόδα τῆς Αἰδοῦς
θὰ εὕρουν τόπον; Ἂν ἐκ τῆς αἰδήμονος
ἡμέρας τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀπρόσωπος
καὶ ἀφανὴς Ἠὼς τοὺς ἐρωμένους της
ἁρπάζῃ, εἰς τὰ σκότη πάλιν τῆς νυκτὸς
τοὺς θάπτει· εἰς τὰ σκότη, τὰ ἀνήλια,
ὅπου τυφλὴ κοιμᾶται πᾶσα δύναμις
τῆς φύσεως, κ' ἐκεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας των
καθεύδει ὕπνον αἰωνίου ἔρωτος.
Ἠὼς κ' ἐγώ, θυγάτηρ εἶμαι τῆς Νυκτὸς
κ' ἐγώ· ἀλλ' ὄχι τῆς Ἑλληνικῆς οὐδὲ
τῆς τῶν Αὐσόνων. Εἶμαι κόρη τῆς Νυκτος
χωρῶν ὑπερβορείων, κρύων, ζοφερῶν.
Ἠώς, ἀλλὰ ἀγρία, βάρβαρος Ἠώς.
Ἡ γενεά μου εἰς τὴν νύκτα τῶν δασῶν
τῆς Παννονίας ἐκοιμᾶτο βάρβαρος
μακρούς αἰῶνας, πρὶν ἐκ τοῦ Παννονικοῦ
Σιρμίου ὁ πατήρ μου Μαξιμιανὸς
ὁρμήσας λάθ' εἰς τὰς τυλώδεις χεῖράς του
ἀντὶ ἀρότρου ξίφος κ' ἐκρωμαϊσθεὶς
ὡς Καῖσαρ μοναρχήσῃ καὶ ὡς Αὔγουστος.
Ἐκεῖθεν εἰς τὸν κόσμον τὸν Ῥωμαϊκὸν
προῆλθον, καὶ μετ' ἀποπλάνησιν μακρὰν
εὕρηκα τέλος τὸν Ὠρίωνά μου . . . Ὡς
Ἠὼς τὰς χεῖρας τὰς ῥοδοδακτύλους μου
ἐκτείνω, τὸν ἁρπάζω, κ' εἰς τὴν φίλην μου
κοιτίδα, τὴν ζοφώδη κ' αἰωνίαν τῶν
δασῶν τῆς Παννονίας νύκτα τρέχω, καὶ
ἐκεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φιλτάτου μου
Ὠρίωνος ὑπθεῖσα, ζῶσα ἢ νεκρά,
κοιμῶμαι ὕπνον αἰωνίου ἔρωτος.

Δ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΙ ΥΠΕΡΕΧΟΥΣΙ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΤΑ ΖΩΑ

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Νάθιγκαμ συνέλευσιν τῶν ὀκτὼ τμημάτων τῆς *Βρετανικῆς Ἑταιρίας* ὁ προϊστάμενος τοῦ μηχανικοῦ τμήματος κ. Ἱερεμίας Χαῖδ (Head) ἀνέπτυξε πειστικώτατα τὴν γνώμην, καθ' ἣν ἡ σημερινὴ μεγάλη πρόοδος τῆς μηχανικῆς ἐπιστήμης, ἴσως δὲ καὶ ἡ ἀρχή αὐτῆς προέρχεται πρὸ πάντων ἐκ τῆς ἀκριβοῦς παρατηρήσεως τῶν φυσικῶν καὶ ἰδίως τῶν ζωϊκῶν μηχανισμῶν. Ἡ διατριβὴ τοῦ ἐπιφανοῦς ἐπιστήμονος ἔχει κατὰ τὴν περίληψιν τῶν λονδινείων «*Καιρῶν*» ὡς ἑξῆς·

«Πολλά, καὶ ἴσως τὰ πλεῖστα τῶν ζώων, δύνανται ἐγκαίρως προπαρασκευαζόμενα νὰ διδαχθῶσι τὴν χρῆσιν παντοίων μηχανῶν. Πασίγνωστος εἶναι ὁ ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ Καρισβρούκ ὄνος, ὁ ἀνασύρων ὕδωρ ἐκ βαθυτάτου ῥρέατος διὰ τροχοῦ ὀδοντωτοῦ, ἀπαραλλάκτως ὅπως ὁ προκάτοχος αὐτοῦ ἀνθρώπινος ἀντλητής. Ἔτυχε δὲ νὰ ἴδω καὶ κανάριον ἀντλοῦν ὕδωρ ἐκ φρεατιδίου, ὀρυχθέντος ὑπὲρ τὸν ἕνα πόδα χαμηλότερα τοῦ πασσάλου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκούρνιαζε, διὰ δακτυλήθρας προσηρτημένης εἰς τὴν ἄκραν λεπτῆς ἁλύσου, τὴν ὁποίαν ἀνέσυρε διὰ τοῦ ῥάμφους, συγκρατοῦν ἑκάστοτε διὰ τῆς ἐπιθέσεως τοῦ ποδὸς τὸ ἀνελκυσθὲν μέρος τῆς ἁλύσου καὶ ἐξακολουθοῦν ἔπειτα τὸ ἔργον διὰ τοῦ ῥάμφους. Ὅταν ὁ τοιοῦτος καδίσκος ἐφθανεν εἰς τὸ ἀπαιτούμενον ὕψος τὸ πτηνὸν ἔπινε τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ καὶ τὸν ἄφινε ἔπειτα νὰ πέσῃ εἰς τὸ βάθος τοῦ ῥρέατος. Παρὰ δὲ τοῦ κ. Κ. Οὐδ (Wood) ἐπληροφορήθην ὅτι οἱ κόρακες οἱ διαιτώμενοι παρὰ τὰ ὀστρειδιοφόρα παράλια τῶν Ἰνδιῶν, ἀναμένουσι μέχρις οὗ ἀποκαλύψῃ ἡ ἄμπωτις τὰ ὀστρείδια, τὰ ὁποῖα μένουσιν ἐπί τινας ἀκόμη στιγμὰς ἀνοικτά. Πρὶν ὅμως ἐπιπέσῃ νὰ τὰ φάγῃ προνοεῖ ὁ κόραξ νὰ παρενθέσῃ μικρὸν λιθάριον μεταξὺ τῶν ὀστράκων, ἀσφαλίζον οὕτω κατ' ἐνδεχομένου κλεισίματος τό τε γεῦμά του καὶ τοῦ ῥάμφους του τὴν ἀκεραιότητα.

Ὁ δὲ πίθηκος κάλλιστα γνωρίζει νὰ συντρίβῃ καρύδια διὰ λίθου καὶ νὰ μεταχειρίζεται τοῦτον ὡς βλῆμα κατὰ τῶν ἐχθρῶν του. Καίτοι ὅμως ἔξυπνος παγιδεύεται εὐκόλως εἴς τινας χώρας διὰ τοῦ ἑξῆς τρόπου: οἱ ἰθαγενεῖς προσδένουσιν εἰς κλάδον δένδρου κοίλην κολοκύνθην περιέχουσαν ὀρύζιον, διὰ τῆς ὀπῆς τῆς ὁποίας δύναται νὰ διέλθῃ ἡ κενὴ χεὶρ, ὄχι ὅμως καὶ ἡ πλήρης ὀρύζης πυγμὴ τοῦ πιθήκου, ὅστις δὲν φαίνεται ἔχων τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν νοημοσύνης ὥστε ν' ἀφήσῃ τὸ ὀρύζιον καὶ ν' ἀποσύρῃ τὴν χεῖρα ἐκ τῆς παγίδος.

Πάντα τὰ ζῶα εἶναι κατά τε τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος καὶ τὰς ποικίλας αὐτοῦ λειτουργίας μηχαναὶ τόσον πολύπλοκοι, ὥστε δυνάμεθα μόνον νὰ θαυμάσωμεν αὐτὰς καὶ σπανίως νὰ προσπαθήσωμεν κατά τι νὰ τὰς μιμηθῶμεν. Τὸ μηχανικὸν λεξιλόγιον πάσης γλώσσης ἐλήφθη κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων, εἰς τῶν ὁποίων τὸ σῶμα δυνάμεθα ν' ἀνεύρωμεν τὸ ἀρχικὸν σχέδιον πλείστων μηχαννημάτων».

Ὁ κ. Χαῖδ προβαίνει ἔπειτα εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ φυσικοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ

τοῦ πῶς ἠδυνήθη διὰ τῆς ἐπιστήμης νὰ τελειοποιηθῇ εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε νὰ διαγωνίζεται πρὸς ἄλλα ζῶα, ἔχοντα ἕκαστον ἰδιάζοντα προσόντα: «Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, λέγει, ἐπλάσθη ἱκανὸν νὰ ζῇ μόνον ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ἐγγύτατα αὐτῆς. Οὗτος δύναται ἄνευ τινὸς μηχανικῆς βοηθείας νὰ περιπατῇ ἐπί τινας ὥρας μὲ ταχύτητα μὴ ὑπερβαίνουσαν τὰ τρία ἢ τέσσαρα μίλια καθ' ὥραν. Κατ' ἐξαίρεσιν ἐν τούτοις κατώρθωσε νὰ διανύσῃ ὀκτὼ μίλια τὴν ὥραν ἢ νὰ βαδίσῃ ἐπὶ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ὥρας μὲ μέσον ὅρον ταχύτητος δύο μιλίων καὶ τριῶν τετάρτων. Πλὴν τούτου εὗρε τρόπον νὰ ζήσῃ ὑπὸ συνθήκας καθ' ὑπερβολὴν διαφόρους τῶν συνήθων. Ὡς παράδειγμα ἀρκοῦμαι ν' ἀναφέρω ὅτι, καίτοι ἡ κανονικὴ ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις εἶναι δεκαπέντε περίπου λίτραι κατὰ τετραγωνικὸν δάκτυλον, οἱ κ.κ. Γλαῖσχερ καὶ Κόξουελ κατώρθωσαν τῷ 1862 ν' ἀνέλθωσιν εἰς ὕψος ἑπτὰ μιλίων ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ν' ἀναπνεύσωσιν ὑπὸ πίεσιν μὴ ὑπερβαίνουσαν τὰς τρεῖς καὶ ἡμίσειαν λίτραν. Ἄλλοι πάλιν κατῆλθον εἰς τὸ ὕδωρ μέχρι βάθους ὀγδοήκοντα ποδῶν, ὑπομείναντες πίεσιν τριάκοντα ὀξ λιτρῶν κατὰ τετραγωνικὸν δάκτυλον ἄνευ βλάβης τῆς ὑγείας των. Ὑπῆρξε μάλιστα καί τις κατελθὼν εἰς βάθος ἑκατὸν πεντήκοντα ποδῶν καὶ ἑπομένως ὑποβληθεὶς εἰς πίεσιν ἑξήκοντα ἑπτὰ λιτρῶν, ἀλλ' οὗτος ἀπέθανεν ἐκ τῶν συνεπειῶν τοῦ τολμηροῦ πειράματος. Ὁ ἵππος δὲν δύναται μὲν νὰ βηματίσῃ ταχύτερον τοῦ ἀνθρώπου ἢ νὰ τὸν ὑπερβῇ εἰς τὸ πήδημα κατ' ἔκτασιν ἢ ὕψος, ἀλλ' εἶναι πολὺ ταχύτερος αὐτοῦ ὅταν καλπάζῃ ἢ τριποδίζῃ (trotter), κατορθώνων νὰ διανύσῃ ὁλόκληρον μίλιον εἰς διάστημα ἑκατὸν τριῶν δευτερολέπτων, ἤτοι τριάκοντα πέντε μίλια καθ' ὥραν ἐν καλπασμῷ καὶ εἰκοσιεννέα ἐν τριποδισμῷ. Τὴν φυσικὴν ὅμως αὐτοῦ ταχύτητα ἐπέτυχεν ὁ ἄνθρωπος ν' αὐξήσῃ κατὰ πολὺ διὰ μηχανικῶν μέσων καὶ ἄνευ προσφυγῆς εἰς ἄλλην πλὴν τῆς τῶν μυώνων του κινητικὴν δύναμιν. Ἡ μεγίστη κατὰ ξηρὰν ταχύτης κατωρθώθη διὰ τοῦ λεγομένου ποδηλάτου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπέτυχόν τινες νὰ διατρέξωσιν ἐν μὲν μίλιον μὲ ταχύτητα ἀναλογοῦσαν πρὸς εἰκοσιεπτὰ καθ' ὥραν, πεντήκοντα μίλια μὲ ταχύτητα εἴκοσι καθ' ὥραν, ἑκατὸν μὲ ταχύτητα δεκαέξ καὶ ἡμίσεος, τριακόσια ὀγδοήκοντα ὀκτὼ μὲ ταχύτητα δεκαπέντε καὶ ἡμίσεος, καὶ ἐννεακόσια μὲ ταχύτητα κατά τι ἀνωτέραν τῶν δώδεκα. Ὁ δὲ κολυμβητὴς δύναται νὰ διατρέξῃ βραχείας μὲν ἀποστάσεις μὲ ταχύτητα τριῶν μιλίων τὴν ὥραν, μακρὰς δὲ μὲ ταχύτητα ἑνός. Μνημονεύονται δὲ καὶ παραδείγματα κολυμβητῶν, οἵτινες κατώρθωσαν νὰ μείνωσιν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ἐπὶ τέσσαρα καὶ ἥμισυ λεπτά. Αἱ ῥῶκαι ἐν τούτοις δύνανται κατ' ἀξιοπίστους μαρτυρίας νὰ παρακολουθῶσιν ἐπ' ἀόριστον διάστημα χρόνου ἀτμόπλοια διανύοντα δεκατέσσαρα μίλια καθ' ὥραν. Ἡ τοιαύτη ταχύτης εἶναι δεκαπενταπλασία τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου κολυμβήματος. Ἡ ταχυτάτη ὅμως τῶν τε φυσικῶν ἢ χειροποιήτων παντὸς μεγέθους μηχανῶν ὅσαι διέσχισαν μέχρι σήμερον τὸ θαλάσσιον ὕδωρ, εἶναι τὸ ἐν ἔτει 1887 ναυπηγηθὲν ἐν Λονδίνῳ τορπιλλοβόλον «Κριός». Διὰ τῆς τοιαύτης ἐφευρέσεως μηχαννημάτων τελείως ἀνεξαρτήτων ἀπὸ τῆς σωματικῆς ἡμῶν δυνάμεως δυνάμεθα νὰ διαπλέωμεν τὸ πέλαγος μὲ ταχύτητα πεντακοσίων κόμβων καθ' ἡμέραν χωρὶς νὰ στερηθῶμεν οὐδεμιᾶς τῶν οἰκιακῶν ἡμῶν ἀναπαύσεων, ὑπερβάντες οὕτω κατὰ τὴν εὐκινησίαν τοὺς αὐτόχθονας πολίτας τῶν θαλασσίων ἀβύσσων. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὑπολειπόμεθα ἀκόμη αὐτῶν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν, ἀφοῦ οὐδὲν γνωρίζομεν παράδειγμα ἰχθύων ἢ ὑδροβίων μαστοφόρων ἀπολεσθέντων ἐκ συρράξεως ἐν ὥρᾳ ὁμίχλης ἢ συντριβέντων κατὰ βραχώδους παραλίας. Θὰ δυνηθῶμεν ἄρα διὰ τοῦ χρόνου ν' ἀποσοβήσωμεν πάντας τοὺς θαλασσίους κινδύνους; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οὗτοι ἠλαττώθησαν ἤδη κατὰ πολὺ διὰ τῆς μιμήσεως τῶν φυσικῶν μηχανισμῶν. Ἡ φύσις τῷ ὄντι ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὅτι τὰ σώματα πάντων τῶν ζώων, πλὴν μόνων τῶν κατωτάτων, εἶναι διατεταγμένα συμμετρικῶς ἑκατέρωθεν κεντρικῆς κατὰ μῆκος γραμμῆς, καὶ ἕκαστον ἄξιον λόγου μέλος εἶναι διπλοῦν καὶ ἱκανὸν νὰ λειτουργήσῃ μόνον ἐν περιπτώσει βλάβης τοῦ ἀντιστοίχου. Μόνος ὁ ὄφις, ὁ στερούμενος παντὸς μέλους, φαίνεται κατὰ πρώτην ὄψιν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀδικηθείς. Καὶ ὅμως δύναται, ὡς ἔλεγεν ἐσχάτως ὁ καθηγητὴς κ. Οὔεν (Owen) νὰ ὑπερβῇ τὸν πίθηκον εἰς τὴν ἀναρρίχησιν, τὸν ἰχθὺν εἰς τὸ κολύμβημα καὶ τὸ **σκιρτοπόντικον**[1] εἰς τὸ πήδημα ἤ, ἀναπτύσσων ἀποτόμως τοὺς κρίκους τῆς ἑρπούσης αὐτοῦ ἕλικος, νὰ ἐξορμήσῃ εἰς τὸν ἀέρα ἵνα συλλάβῃ ἐκ τῆς πτέρυγος τὸ φεῦγον πτηνόν. «Τοῦτο παρέχει ἡμῖν τὸ ὑπόδειγμα τῆς διατάσεως τῆς ἕλικος, τῆς ὑπαρχούσης ἐν τῇ φύσει πρὶν ἢ ἐφευρεθῇ ὑπὸ τῶν μηχανικῶν. Ἔχομεν καὶ πτηνά, ὡς λ. χ. τὴν βορείαν λιπαρόχηνα (pingouin), δυνάμενα νὰ βυθισθῶσι καὶ νὰ κολυμβήσωσι, ὄχι ὅμως καὶ νὰ πετάξωσι, ἐνῷ ὑπάρχουσιν ἄλλα εἴδη χηνῶν δυνάμενα καὶ νὰ βυθισθῶσι καὶ νὰ κολυμβήσωσι καὶ νὰ πετάξωσι καὶ νὰ περιπατήσωσιν. Ἡ στρουθοκάμηλος, ὡς πάντες γνωρίζουσι, καὶ ἄλλα τινὰ πτηνὰ δύνανται μόνον νὰ τρέξωσιν, ἀλλ' οὔτε νὰ πετάξωσιν οὔτε νὰ κολυμβήσωσιν, ἀπειράριθμα δὲ εἶναι τὰ εἴδη τῶν καλῶς ἱπταμένων, ἀλλὰ μετριώτατα βαδιζόντων. Ὁ ἄνθρωπος δύναται ἄνευ μηχανικῆς βοηθείας νὰ βαδίζῃ, νὰ τρέχῃ, νὰ κολυμβᾷ, νὰ βυθίζεται, νὰ πηδᾷ καὶ πλείστας ἄλλας νὰ ἐκτελῇ ἀξίας λόγου ἀσκήσεις, ἀλλ' ἀποδεικνύεται τελείως ἀνίκανος πρὸς πτῆσιν. Αἱ ἀπειράριθμοι αὐτοῦ πτητικαὶ ἀπόπειραι ἀπέτυχον τελείως. Ὀλίγα τινὰ γεγονότα ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τί δύνανται νὰ κατορθώσωσι τὰ πτηνά. Ἀγριόχηνα πτερυγίζουσα ὑπεράνω τοῦ ὕδατος κλείει αἴφνης τὰ πτερά της καὶ καταπίπτει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, βυθίζεται, ἐξαφανίζεται καὶ μετ' ὀλίγον ἀναδύει κρατοῦσα εἰς τὸ ῥάμφος ὀψάριον, τὸ ὁποῖον ταχύτατα καταβροχθίζει· ἀφοῦ δὲ ἐπί τινας στιγμὰς κολυμβήσῃ, ἀνέρχεται καὶ πάλιν εἰς τὸς ἀέρα, ὅπως διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου ἀγρεύσῃ καὶ

[1]) Οὕτω μετεφράσαμεν τὸ Jerboa, τὸ λεγόμενον γερμανιστὶ Springmaus. Τὸ αὐτὸ πιθανῶς ζῶον τὸ ὁποῖον ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι Σκιρτητὴν Μῦν. Σ. Μ.

ἄλλον ἰχθύν. Ἡ χελιδὼν ἀναβαίνει εἰς ἱκανὸν ὕψος δι' ὀλίγων τινῶν ταχίστων κινήσεων τῶν πτερύγων, ἔπειτα καταπίπτει ὡς μικρὰ ῥάβδος ὀλισθαίνουσα εἰς τὸν ἀέρα, ἀνέρχεται καὶ πάλιν σχεδὸν μέχρι τοῦ ἀρχικοῦ ὕψους διαγράφουσα μεγάλους κύκλους ὡς δρομεὺς ἱπποδρομίου. Ὁ μέγας γὺψ ὁ λεγόμενος Κόνδωρ πετᾷ εἰς τοιοῦτον ὕψος ὥστε ἀποβαίνει ἀόρατος, καίτοι ἔχων ἕκτασιν πτερύγων δεκαπέντε ποδῶν. Οἱ γέρανοι ἀεροποροῦσιν ἐνίοτε εἰς ὕψος τριῶν μιλίων ἄνευ τινὸς αἰσθητῆς κινήσεως τῶν πτερύγων. Ὁ ἀποδημητικὸς ἱέραξ ἐφορμᾷ ἐκ τοῦ ὕψους κατὰ πέρδικος, ἂν δὲ κατορθώσῃ αὐτὴ διά τινος ἐγκαίρου κινήσεως νὰ τὸν ἀποφύγῃ, ὑψώνεται οὗτος καὶ πάλιν ὀλισθαίνων εἰς τὸν ἀέρα δι' ἰδιαιτέρας τινὸς κινηματικῆς δυνάμεως, ἔπειτα στρέφεται ἀποτόμως καὶ καταπίπτει ἐπὶ τῆς ἀσφαλοῦς ἤδη λείας. Ἡ μεγίστη τῶν ἱεράκων ταχύτης ὑπολογίζεται εἰς ἑξήκοντα μίλια καθ' ὥραν καὶ ἡ τῶν ταχυδρομικῶν περιστερῶν, εἰς πεντήκοντα καὶ πέντε. Αὗται κατώρθωσαν νὰ διατρέξωσιν οὕτω τριακόσια ἐννέα μίλια κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ *Πτηνικοῦ Συλλόγου*. Ὁ δὲ ἀλβάτρος, τὸ μέγιστον τῶν παλαμοπόδων πτηνῶν ἐκτεινόμενον εἰς πλάτος δεκαεπτὰ ποδῶν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τῶν ἀνοικτῶν πτερύγων καὶ ζυγίζον περὶ τὰς εἴκοσι λίτρας, συνοδεύει πολλάκις ἀτμόπλοια ἀπὸ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου μέχρι Μελβούρνης, ἤτοι εἰς διάστημα πέντε χιλιάδων πεντακοσίων θαλασσίων μιλίων, χωρὶς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ν' ἀναπαυθῇ. Ὁ ἀμερικανὸς φυσιοδίφης κ. Λαγκάστερ, ὅστις διέτριψε πέντε ὁλόκληρα ἔτη εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Φλωρίδος πρὸς μελέτην τῶν ἐκεῖ ὑδροβίων καὶ ἄλλων πτηνῶν κατέληξεν εἰς τὸ ἑξῆς συμπέρασμα: «Καίτοι πάντα τὰ πτηνὰ ἀεροποροῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τῆς κινήσεως τῶν πτερύγων, ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις πολλά, τὰ ὁποῖα δύνανται εἴτε νὰ σταθμεύωσιν εἴτε νὰ προχωρῶσι μὲ πτέρυγας ἀνοικτὰς ἀλλ' ἀκινήτους. Τὸ τοιοῦτο εἶδος πτήσεως καλεῖται «αἰώρησις» (Soaring) καὶ διακρίνει τὰ πτηνὰ τὰ ἔχοντα ἐπιφάνειαν πτερύγων ἀπὸ ἑνὸς μέχρι δύο τετραγωνικῶν ποδῶν δι' ἑκάστην λίτραν βάρους τοῦ σώματος αὐτῶν. Ὅσον μεγαλειτέρα εἶνε ἡ ἐπιφάνεια αὕτη ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ βάρος, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἡ αἰωρητικὴ δύναμις αὐξάνει. Τὰ αἰωρούμενα πτηνὰ ἀντικρύζουσι πάντοτε τὸν ἄνεμον, ἀδύνατον δὲ εἶναι ν' ἀκινητήσωσιν ἂν δὲν πνέῃ οὗτος μετὰ ταχύτητος ἀπὸ τριῶν μέχρι πέντε μιλίων καθ' ὥραν». Ὁ κ. Λαγκάστερ καταμετρήσας τὴν ταχύτητα τῆς πτήσεως εἴδους τινὸς θαλασσίων ἀετῶν λεγομένων ***καταρακτῶν***[1] (frégates) ὡρισεν αὐτὴν εἰς ἑκατὸν μίλια καθ' ὥραν. Τὰ πτηνὰ ταῦτα δύνανται ν' ἀεροπορῶσιν ἐπὶ ὁλόκληρον ἑβδομάδα χωρὶς νὰ κουρνιάσωσιν οὐδ' ἐπὶ στιγμήν, ἐνῷ οἱ ἱέρακες, οἱ γέρανοι καὶ αἱ ἀγριόχηναι μόνον ἐπί τινας ὥρας κατορθώνουν νὰ μείνωσι μετέωροι. Ὁ αὐτὸς φυσιοδίφης ἐμελέτησε διάφορα ἄλλα γεγονότα ἀναφερόμενα εἰς τὴν πτῆσιν, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχον ἀκόμη ἐξακριβωθῆ. Ἑκάστη λίτρα βάρους τοῦ πτηνοῦ πρέπει ν' ἀντισταθμίζεται ὑπὸ ἀναλόγου ποσοῦ ὑψωτικῆς δυνάμεως. Τοῦτο δὲν δύναται νὰ κατορθωθῇ ἄλλως ἢ διὰ τῆς ὠθήσεως πρὸς τὰ κάτω τοῦ ἀκινητοῦντος ἀέρος ἢ τῆς χρήσεως τῆς πρὸς τὰ ἄνω πνοῆς τοῦ ἀνέμου. Μέχρις ἐσχάτων ἐπεκράτει ἡ γνώμη ὅτι τὰ πτηνὰ ἦσαν ἐν ἰσότητι ὄγκου ἐλαφρότερα τῶν ἄλλων ζώων καὶ τοῦτο ἐβοήθει αὐτὰ κατὰ πολὺ εἰς τε τὴν πτῆσιν καὶ τὸ κολύμβημα. Ἐξ ἀκριβεστέρων ἐν τούτοις παρατηρήσεων ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν εἶναι ἐν ἴσῳ ὄγκῳ ἐλαφρότερα τῶν ἐπιγείων ζώων, ἡ δὲ νηκτικὴ αὐτῶν ἱκανότης προέρχεται ἔκ τινος εἴδους παχείας ζώνης διὰ τῆς ὁποίας ἐπροίκισεν ἡ φύσις μόνα τὰ νηχόμενα ζῶα. Ἀλλὰ καίτοι οὐδεμία ὑφίσταται διαφορὰ εἰδικῆς βαρύτητος ἔχουσι τὰ πτηνὰ κατὰ λίτραν βάρους κινητικὴν δύναμιν τριπλασίαν τῆς τε ἀνθρωπίνης καὶ τῆς τοῦ ἵππου. Αὕτη φαίνεται προερχομένη οὐχὶ ἐκ τῆς ἀνωτέρας ἰσχύος τῶν μυώνων, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐκ τῆς θαυμαστῆς ταχύτητος τῶν κινήσεων. Οἱ γλάροι πλήττουσι τὸν ἀέρα διὰ τῶν πτερύγων διακοσιάκις ἀνὰ πᾶν λεπτόν, πετῶντες μὲ ταχύτητα εἰκοσιτεσσάρων μιλίων καθ' ὥραν, αἱ δὲ ὑπερβόρειοι ἀγριόνησσαι (eider-duk) πεντακοσιάκις. Ἀναγκαία συνέπεια τῆς τοιαύτης δραστηριότητος εἶναι ἡ ἀνωτέρα τοῦ σώματος θερμοκρασία, ἡ ταχυτέρα χώνευσις τῆς τροφῆς καὶ ἡ ἐξ ἴσου ταχεῖα φθορὰ καὶ ἀνανέωσις τῶν ἱστῶν. Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς πασιγνώστου ἀδηφαγίας τῶν ἀεικινήτων θαλασσίων πτηνῶν».

Ὁ κ. Χαὶδ μετέβη ἔπειτα εἰς τὴν ἔρευναν τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων καὶ τῶν ὅσα εἶναι δυνατὸν νὰ γείνωσι πρὸς ἀεροπορίαν διὰ δυνάμεως ἀνεξαρτήτου ἀπὸ τῶν ἡμετέρων μυώνων, καὶ ἐπὶ τέλους ἐξήτασε τὸ ζήτημα τῶν συνεπειῶν τῆς ἐνδεχομένης ἐξαντλήσεως τῆς καυσίμου ὕλης. Κατὰ τὴν γνώμην του «αἱ μεγάλαι τῶν νεωτέρων χρόνων ἐπιτυχίαι περὶ τὴν καθυπόταξιν τῆς τε φύσεως καὶ πάντων τῶν ζώων, προῆλθον ἐκ τῆς χρήσεως δυνάμεως μὴ προερχομένης ἐκ ζωϊκῆς πηγῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἀποταμιεύματος καυσίμου ὕλης, τῆς ὁποίας τὸ ποσὸν εἶναι κατ' ἀνάγκην περιωρισμένον. Ἡ χρῆσις μηχανημάτων κινουμένων διὰ τῆς καύσεως ηὔξησεν εἰς βαθμὸν προκαλοῦντα εὔλογον περὶ τοῦ μέλλοντος ἀνησυχίαν. Ἀποβλέποντες εἰς μόνην τὴν ἄμεσον αὔξησιν τῆς ἀνθρωπίνης εὐζωΐας προέβημεν ἄνευ τῆς δεούσης φειδοῦς εἰς τὴν ἐξάντλησιν τῶν φυσικῶν πηγῶν δυνάμεως, ἡ σπουδαιοτάτη τῶν ὁποίων εἶναι οἱ γαιάνθρακες. Τούτους ἐσπαταλήσαμεν ἀσυγγνώστως πρὸς θεραπείαν πάσης ἡμῶν ἀνάγκης. Ἡ μὲν χρῆσις αὐτῶν χρονολογεῖται ἀπὸ χιλίων ἐτῶν, ἡ δὲ κατάχρησις ἀπὸ ἑκατόν. Κατὰ τοὺς ἁρμοδίους πάντα τὰ προσιτὰ κοιτάσματα γαιανθράκων θέλουσιν ἐξαντληθῆ ἐντὸς δέκα αἰώνων. Ἀλλὰ καὶ πεντήκοντα ἂν διαρκέσωσιν αἰῶνας, τί θὰ γείνῃ ἀφοῦ ἐκλείψωσι τελείως; Καθ' ὅσον δυνάμεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ προϊδωμεν, μόναι πηγαὶ δυνάμεως θ' ἀπομείνωσιν εἰς ἡμᾶς ὁ ἄνεμος, τὸ ῥεῦμα τῶν ποταμῶν καὶ τὰ ζῶα, καὶ μόνα μέσα μεταφορᾶς τὰ ἱστία, αἱ κῶπαι, οἱ ἵπποι, τὰ ποδήλατα καὶ οἱ πόδες μας. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Σὶρ Ῥοβέρτου Βάλ, εἰς διάστημα χρόνου οὔτε μικρότερον πεντήκοντα ἑκατομμυρίων ἐτῶν οὔτε μακρότερον τοῦ διπλασίου, ὁ ἥλιος θέλει παύσει νὰ παρέχῃ εἰς τὸν πλανήτην μας τὸν ἐλάχιστον ὅρον τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς συντήρησιν οἱουδήποτε ἐμψύχου θερμότητος. Μεταξὺ τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ ἀνθρακος καὶ τῆς τοῦ ζωοπαρόχου ἡλιακοῦ θάλπους μεσολαβοῦσι λοιπὸν κατ' ἐλάχιστον ὅρον 4,995,000 ἔτων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ ἄνθρωπος, ἂν δὲν ἐπέλθῃ τι νεώτερον, φαίνεται προωρισμένος ν' ἀπολέσῃ πάντα ὅσα κατέκτησε τῇ βοηθείᾳ τῆς καυσίμου ὕλης, τὰ δὲ ζῶα θὰ τὸν ὑπερβῶσι καὶ πάλιν ἕκαστον εἰς τὸ στοιχεῖον του, ἀφοῦ δύνανται κάλλιον αὐτοῦ νὰ τρέξωσι, νὰ κολυμβήσωσι καὶ νὰ πετάξωσιν ἄνευ τῆς βοηθείας ἀνθράκων».

[1]) Τὸ πτηνὸν τοῦτο μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Σουΐδα, παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις ποιηταῖς τὸ καταῤῥάκτης ἦτο ἐπίθετον τοῦ ἀετοῦ. Σ. Μ.

ΣΧΙΝΟΥΣΣΑ

Ἡ νησὶς Σχινοῦσσα, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα πρό τινος χρόνου κατέστησε γνωστότερον ὁ ἐκ τῆς ἐπιδημίας τῆς χολέρας φόβος, διαδοθείσης ψευδοῦς εἰδήσεως εἰς Ἀθήνας ὅτι ἐκεῖ ἐνέσκηψεν ἡ νόσος αὕτη, κεῖται πρὸς Μ. τῆς Νάξου, καὶ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Ἀμοργοῦ, μέρος ἀποτελοῦσα ἀθροίσματος αὐτόθι καὶ ἄλλων νησίδων τῆς Ῥακλειᾶς, τῶν δύο Κουφονησίων (Ἄνω καὶ Κάτω), τῆς Κέρου, καὶ Ἀντικέρου. Κεῖται δὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ τῶν ἀτμοπλοίων ἀπὸ Σύρου καὶ Νάξου εἰς Ἀμοργόν.

Τὸ ὄνομα τῆς νησίδος προῆλθεν ἐκ τῶν πολλῶν ἐπ' αὐτῆς φυομένων σχίνων (Pistacia lentiscus), διὸ γραπτέον Σχινοῦσσα καὶ ὄχι Σχοινοῦσσα, ὅπερ ἐμφαίνει παραγωγὴν ἐκ τῶν σχοίνων τῶν κοινῶς βούρλων (Juncus maritimus) φυτοῦ πεδινῶν μερῶν, ἐξ οὗ ἔχουσι τὸ ὄνομα ὁ Σχοινοῦς, Σχοινίτας, ὁ Σχοῖνος, Σχοινεύς, Σχοινάτας, καὶ τὸ προσηγορικὸν σχοινίον, διότι οἱ ἀρχαῖοι κατεσκεύαζον καὶ ἐκ σχοίνων ἢ βούρλων σχοινία.

Ἡ νησὶς ἀπέχει τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς Νάξου 3 μίλια, ἐκ τοῦ λιμένος δὲ τῆς Ἀμοργοῦ 16. Ἔχει περιφέρειαν 9 μιλίων, ἢ μέτρων 16,668 καὶ μῆκος μέγιστον 4,600 μέτρων. Οἰκεῖται δέ, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ μνημονευθεῖσαι νησίδες, ἀποκλειστικῶν ὑπὸ Ἀμοργίνων τὸν ἀριθμὸν 110, οἰκούντων δύο χωρίδια τὴν Μεσσαριὰν καὶ τὴν Παναγίαν.

Διοικητικῶς ἡ νησὶς ὑπάγεται εἰς τὸν δῆμον Ἀμοργοῦ, *εἶνε δὲ ὁλόκληρος κτῆμα* τῆς ἐν Ἀμοργῷ Μονῆς Χοζοβιωτίσσης, ἔχούσης ἔτι ἰδιοκτησίαν αὐτῆς καὶ τὰς νήσους Κέρον καὶ Ῥακλειάν, καὶ τὰς προσκειμένας εἰς τὴν Ἀμοργὸν Γραμπονῆσι καὶ Νικουριάν.

Ἡ Σχινοῦσσα δὲν ἔχει ἱστορίαν· τὸ ὄνομα αὐτῆς μόνον μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Πλινίου. Φαίνεται ὅμως ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα κατῳκεῖτο, διότι σώζονται ἐπ' αὐτῆς ἀρχαῖα ἐρείπια, μάλιστα ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου αὐτῆς βουνοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ, ἔνθα καὶ Παληόκαστρον· καὶ τάφοι δὲ ἀρχαῖοι πολλαχοῦ τῆς νήσου ἀνευρίσκονται. Ἀλλὰ πλὴν τούτων σώζονται ἔτι καὶ νεώτερα κτίσματα, πιθανῶς τῶν Βυζαντινῶν ἢ μᾶλλον τῶν Ἐνετικῶν χρόνων.

Τὸ ὄνομα τὸ ξενικὸν τοῦ ἑνὸς κωμιδίου τῆς νήσου Μεσσαριὰ (Massaria) μαρτυρεῖ, ὅτι ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν ἦτο τιμάριον τοπάρχου τινὸς Ἐνετοῦ, ἐξ οὗ πιθανῶς περιῆλθεν ὁλόκληρος εἰς τὴν κυριότητα τῆς Μονῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ δυστυχῶς δὲν σώζεται τὸ ἀρχαῖον κτηματολόγιον, ὅπως γνωρίσωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπ' αὐτῆς κυριότητος.

Ἐπὶ τουρκοκρατίας εἰς αὐτήν, καθὼς καὶ εἰς τὴν Κέρον, ἡ Μονὴ διετήρει μόνον ποίμνια, ὡς ἐξάγεται ἐξ ἐγγράφου ἐφόρου τῆς παιδείας τῷ 1825, ὅπερ ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῇ περὶ τῆς Ἀμοργοῦ μελέτῃ ἡμῶν (σελ. 84).

Ὑπὸ τῶν ναυτικῶν τῆς Δύσεως γνωρίζομεν ἐκ τῶν νησιογραφιῶν τοῦ Fr. Piacenza (1688) καὶ τοῦ Pasch van Krienen (1771) ἡ νησὶς ἐκαλεῖτο Pergola, ἐλέγετο δὲ καὶ Scinussa καὶ Fecussa. Ὁλόκληρον δὲ τὸ ἄθροισμα τῶν νήσων αὐτόθι καλεῖται διὰ τοῦ περιληπτικοῦ ὀνόματος Isole Leladi ὑπὸ τοῦ Piacenza. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν ἀναφέρουσιν οἱ πρὸ αὐτοῦ νησιογράφοι Porcacchi (1572) καὶ Boschini (1658).

Περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἡ Σχινοῦσσα ὑπῆρξε τὸ ὁρμητήριον τῶν φοβερῶν πειρατῶν Μουρτεζᾶ ἐκ Κάσσου, καὶ τοῦ Ἑπτανησίου Κατραμάδου.

Οἱ ἐν τῇ νήσῳ σήμερον οἰκοῦντες καὶ ἐργαζόμενοι γεωργοὶ οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐν αὐτῇ ἰδιοκτησίαν. Ἐνοικιάζουσι τὰ κτήματα δίδοντες τὸ ἥμισυ εἰς τὴν Μονήν, ζῶσιν ὡς εἴλωτες, ἀπομεμονωμένοι, ἄνευ σχεδὸν ἐπιμιξίας πρὸς τὰς λοιπὰς νήσους, ἄνευ διδασκαλίας οἱασδήποτε, στερούμενοι ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτῶν τοῦ θερμοῦ ἐκείνου αἰσθήματος, ὅπερ κινεῖ τὸν γεωργὸν πρὸς βελτίωσιν τῆς καλλιεργείας, πρὸς αὔξησιν τῆς δενδροφυτείας, πρὸς παραγωγὴν πλειοτέρου εἰσοδήματος ὅταν ἐργάζεται ἐπὶ ἰδίου κτήματος. Σήμερον πᾶσα ἡ προσπάθεια τῶν γεωργούντων περιορίζεται εἰς τὸ νὰ προσπορισθῶσι τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως, λαμβάνοντες τὸ ἥμισυ τοῦ καρποῦ ἢ τῆς παραγωγῆς τῶν ζώων, δίδοντες τὸ ἕτερον ἥμισυ εἰς 5 ἢ 6 καλογήρους πρὸς διατήρησιν Μονῆς μὴ ἐχούσης λόγον τινὰ ὑπάρξεως σήμερον.

Εἶνε ἀλήθεια, ἣν ὁμολογοῦσι πάντες οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Ἀμοργόν, ὅτι ἐὰν τὰ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ κτήματα τῆς Μονῆς (ἔχει δὲ τὰς εὐφορωτέρας γαίας), καὶ αἱ νησίδες Σχινοῦσσα, Κέρος καὶ Ῥακλειὰ περιήρχοντο εἰς τὴν κτῆσιν τῶν φιλοπόνων καὶ δραστηρίων Ἀμοργίνων, ἤθελεν ἐπέλθει βελτίωσις τῶν τε κτημάτων τῶν νήσων καὶ τῆς τύχης τῶν πτωχῶν ἀγροτῶν καταπληκτική, ἐξ οὗ θὰ προέκυπτεν ὠφέλεια καὶ εἰς τὴν νῆσον καὶ εἰς τὸ κράτος πολὺ μεγαλειτέρα ἐκείνης, ἣν σήμερον ἔχουσιν.

ΑΝΤ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου,

α' Ὁ ἠθοποιὸς κι ὁ δραματογράφος· ἡ τέχνη τοῦ ἑνὸς ὅλως διόλου διαφέρει ἀπὸ τὴν τέχνη τοῦ ἄλλου. Πρέπει νὰ παραδεχθῇς πῶς οἱ ἠθοποιοὶ ποτὲ δὲν πρέπει νἀχουν καμμιὰ γνώμη δική τους γιὰ τὰ ἔργα ποῦ θὰ παραστήσουν. Ἡ δουλειά τους εἶνε νὰ τὰ παίζουν καὶ τίποτε περισσότερο· νὰ τὰ ὑποκρίνωνται, νὰ τὰ ἐξηγοῦν τὰ πρόσωπα ὅσο μποροῦνε καλήτερα, τὰ πρόσωπα ποῦ δὲ μποροῦνε νὰ καταλάβουν πῶς καὶ γιατί ἐπλάστηκαν ἔτσι ἀπὸ τὸν ποιητή. Ἀληθινά, οἱ ἠθοποιοὶ δὲν εἶνε παρὰ μηχανές, παρὰ νευρόσπαστα, ποιὸς ὀλίγο, ποιὸς πολύ, τέλεια καμωμένα, σύμφωνα μὲ τὴ δύναμη τῆς τέχνης τους· καὶ τὰ νευρόπαστ' αὐτὰ ὁ δραματογράφος τὰ συγυρίζει καὶ τὰ κουνεῖ, κατὰ πῶς θέλει. Βέβαια, δὲ σοῦ λέω, ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ χρόνια, κερδίζουν κ' ἐκεῖνοι μιὰ κάποια πεῖρα, κατωτέρας τάξεως πάντα· μποροῦνε νὰ εἰποῦνε στὸ συγγραφέα, λόγου χάρη, γιατί τὸ δεῖνα πρόσωπο εἶνε προτιμότερο νἄβγῃ στὴ σκηνὴ ἀπὸ τὰ δεξιὰ κι ὄχι ἀπὸ τἀριστερά· ἀλλὰ ποτέ, ποτέ, σὲ καμμιὰ περίσταση δὲ μποροῦνε, καί, δίχως νὰ βγοῦν ἀπὸ τὰ σύνορά τους, δὲν πρέπει νὰ ἀπαιτοῦν τὴν ἀλλαγὴ τοῦ δεῖνα χαρακτῆρος ἢ τὴ μεταβολὴ τῆς δεῖνα λύσεως. Μεταξὺ τοῦ ποιητῆ καὶ τοῦ ἐξηγητῆ χάσκει ἕνα πέλαγος ἀδιάβατο· γιὰ τοῦτο ποτὲ ὁ ἠθοποιὸς δὲν κατορθώνει νὰ εὐχαριστήσῃ στὴν ἐντέλεια τὸ δραματογράφο. Πάντα ὁ πρῶτος παραμορφώνει τὸ καλλιτεχνικὸν ὄνειρο τοῦ δεύτερου· κι ὁ ποιητὴς γιὰ νὰ μὴ γυρεύῃ τἀδύνατα, ἀναγκάζεται νὰ περιορισθῇ στὸ σχετικὸ καὶ τὸ ὑποφερτό. Ὁ ἠθοποιὸς ἕνα μόνο μεγάλο πόθο πρέπει νἔχῃ: νὰ γίνῃ ὄργανο θαυμάσια κουρτισμένο, γιὰ νὰ τὸ παίζῃ κατὰ τὸ γοῦστο του ὁ ποιητής. Ὅταν κατορθώσῃ ν' ἀποκτήσῃ μιὰ σωστὴ μόρφωσι τοῦ εἴδους του, δηλαδὴ εὐλύγιστο κορμί, ὄψη, φωνή, καὶ κατορθώσῃ καὶ τροχίσῃ τὸ νοῦ του ὅσο ποῦ νὰ καταλαβαίνῃ μονάχα τί τοῦ ζητεῖ ὁ ποιητής, τοῦ φτάνει αὐτό. Ἂν τοῦ ζητῇ νὰ εἶνε λυπημένος ἢ χαρούμενος, ὁ καλὸς καὶ σωστὸς ἠθοποιὸς χρέος ἔχει νὰ παραστήσῃ ἔξοχα τὴ χαρὰ ἢ τὴ λύπη χωρὶς νὰ ρωτάῃ νὰ μάθῃ γιατί ὁ ποιητὴς τόνε θέλει χαρούμενον ἢ λυπημένο. Αὐτὸ τὸ γιατί εἶνε δουλειὰ τοῦ ποιητῆ ποῦ ξέρει τί κάνει καὶ μόνος εἶν' ὑπεύθυνος μπροστὰ στὸ κοινό. Καὶ μολαταῦτα ἡ τέχνη τοῦ ἠθοποιοῦ· ἔτσι κλεισμένη στὰ λογικά της ὅρια, ἀπομένει πάντ' ἀξιοσέβαστη καὶ δυσκολη».

Τὴν ἀνωτέρω πανταχοῦσα τὴν ἔστειλεν ὁ Antoine *ὁ περίφημος δημιουργὸς τοῦ* Theatre Libre *τοῦ Παρισιοῦ πρὸς ἕναν ἠθοποιὸ τῆς* Comédie Française *ἀπὸ τοὺς πρώτους, ποῦ ὑποχρεωμένος νὰ παίζῃ σὲ δρᾶμα ἑνὸς νέου ποιητῆ μὲ μεγάλη δύναμη, ἔφερνε πολλὲς δυσκολίες στὸν ποιητή, καὶ τοῦ μύριζε τὸ ἕνα καὶ τοῦ βρωμοῦσε τὸ ἄλλο, κ' ἤθελε νὰ κόψῃ τοῦτο, καὶ ν' ἀλλάξῃ ἐκεῖνο. Νομίζω πῶς θὰ τὰ διαβάσῃς μὲ προσοχὴ καὶ θὰ τἀβρῃς ὀρθὰ καὶ δίκαια, καθὼς κ' ἐγὼ ποῦ τὰ ὑπογράφω μ' ὅλη μου τὴν καρδιά.*

Ο ΦΙΛΟΣ ΣΟΥ

ΑΝΑ ΤΟ ΑΣΤΥ

Τώρα ὅτε ὁ χειμὼν διέλυσε τὴν μαγείαν τῶν φαληρικῶν ἑσπερῶν, ὅτε ἡ δροσερὰ ἀκτὶς δὲν συχνάζεται πλέον παρὰ ὀλίγας ὥρας μεταμεσημβρινάς, ἂν ἡ ἡμέρα τύχῃ εὐήλιος, ἡ ἐρημία ἐκεῖ καὶ ἡ γυμνότης ἐμποιεῖ ἐν παράδοξον αἴσθημα εἰς τὸν ἀθηναῖον ἐπισκέπτην. Ὀλίγαι ἡμέραι παρῆλθον καὶ ὅμως νομίζει ὅτι ἔτος ὁλόκληρον τὸν χωρίζει ἀπὸ τῆς μακαρίας ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ Φάληρον ἔλαμπεν ἀπὸ τὰ ἠλεκτρικὰ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς γεφύρας περιδιαβάζων ἤκουεν ἐρχομένας διὰ τῆς αὔρας τὰς γλυκείας μελῳδίας τῆς Καβαλερία Ρουστικάνα. Στρέφει γύρῳ του· βλέπει τοὺς φανοὺς ἐσβεσμένους, τὸ θέατρον σκοτεινόν, τὴν γέφυραν ἔρημον, τὴν θάλασσαν ταραγμένην, τὸν οὐρανὸν συννεφώδη· καὶ ἐν τῷ ρεμβασμῷ του περὶ τοῦ φεύγοντος μεγαλείου καὶ τῆς ματαιότητος τῶν τοῦ κόσμου, τὸν θωπεύει καὶ ἡ ἐλπὶς περὶ τοῦ μέλλοντος. Πάλιν θὰ ἔλθῃ τὸ φαληρικὸν θέρος καί, διὰ νὰ εἶνε ἡ ἐλπὶς γλυκυτέρα, θὰ διαφέρῃ κατά τι οὐσιῶδες τῶν προηγουμένων. Ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις θὰ μετατεθῇ ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἑξέδρα μεγάλη, δυόμισυ χιλιάδων μέτρων τετραγωνικῶν διὰ σιδηρᾶς γεφύρας συνδεομένη μετὰ τῆς ξηρᾶς, θὰ κατασκευασθῇ, ἐπ' αὐτῆς δὲ θὰ συγκεντρωθῶσι ἑστιατόρια, ζυθοπωλεῖα, ζαχαροπλαστεῖα. Μὲ ἄρθονον φωτισμὸν καὶ καλὴν διατήρησιν, ἡ νέα ἑξέδρα θὰ γείνῃ βεβαίως τὸ γενικὸν συνεντευκτήριον τῶν φαληριζομένων, ἡ δὲ ὑπάρχουσα, ἡ ὁποία τόσας εἶδεν ὡραίας ἑσπέρας, θὰ βαστάζῃ τοῦ λοιποῦ τὸ βάρος τῶν ἰδιοτρόπων, τῶν ρομαντικῶν καὶ τῶν ἀπηλπισμένων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔρχωνται νὰ ρεμβάζουν ἐκεῖ μακρὰν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ φωτός . . .

✢

Δὲν ὑπάρχει καλήτερος τρόπος διὰ νὰ ὑπάγῃ κανεὶς ἑκὼν ἄκων εἰς τὸ Παρίσι, παρὰ νὰ δηχθῇ ὑπὸ κυνὸς περὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἀμφιβολίαι ὅτι εἶνε λυσσῶν. Ἂν εἶνε πτωχὸς θὰ τον βοηθήσῃ ὁ δῆμος ἢ θὰ του ἀνοιχθῇ ἔρανος ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων ἢ θὰ του στείλῃ κάποιος φιλάνθρωπος, φροντίζων διὰ τὸν τύπον μᾶλλον παρὰ διὰ τὸν παράδεισον. Ἂν δὲ εἶνε πλούσιος ἢ εὔπορος, δὲν ἔχει παρὰ νὰ μετατρέψῃ μερικὰ χαρτονομίσματα εἰς φράγκα χρυσᾶ καὶ νὰ ξεκινήσῃ τὸ ταχύτερον. Ἀνάγκη ἀνωτέρα· ἡ φιλαργυρία ἢ τὸ φρόνιμον πνεῦμα τῆς ἀποταμιεύσεως δὲν θὰ τον ἐμποδίσῃ. Τὸν ἐπαπειλεῖ ὁ φρικωδέστερος τῶν θανάτων καὶ διὰ νὰ βγῇ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἰδέαν, τί εἶνε αἱ δύο ἢ τρεῖς χιλιάδες φράγκα ποῦ θὰ ἐξοδεύσῃ; Εἰς τὴν ἀνάγκην αὐτήν, τὴν ὄχι καὶ πολὺ δυσκόλεστον εὑρέθη τελευταίως εἷς ἐκ τῶν ἰατρῶν τῆς πόλεώς μας. Μίαν νύκτα εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας ὥρμησε ἐπάνω του ἕνα σκυλί, χωρὶς νὰ γαυγίσῃ, τὸν ἐδάγκασεν εἰς τὴν χεῖρα καὶ ἔφυγεν, ἐχάθη, ὡς ἀστραπή. Τὰ κινήματά του ἦσαν πολὺ ὄπτα καὶ τὴν ἑπομένην ὁ κ. Καλλιθωκᾶς ἀπήρχετο πρὸς τὸν Παστέρ. Καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλας συνοικίας ἐδήχθησαν ὑπὸ κυνῶν ὑπόπτων αὐτὰς τὰς ἡμέρας. Ἡ Νέα Ἐφημερίς, τῆς ὁποίας εἶνε γνωστὴ ἡ κατὰ τῶν κυνῶν ἀντιπάθεια καὶ ἡ ὁποία πολλάκις ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὰ ἀρθρίδια ἔμμετρα κατὰ τὸ σύστημά της καὶ πλήρη πάθους, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας καὶ τον προτρέπει νὰ γίνῃ θηρίον, θηρίον μ' αὐτὰ τὰ βρωμόσκυλα! Τὸ ἐπεισόδιον ὅμως τῆς πτωχῆς μαίας Ἀθηνᾶς Δεμάϊερ εἰμπορεῖ νὰ κινήσῃ εἰς οἶκτον τὴν καρδίαν καθενὸς αὐτῶν καὶ τῶν φιλανθρώπων. Εἶνε πτωχή, δὲν ἔχει κανένα εἰς τὸν κόσμον ἡ δυστυχὴς γυνὴ παρὰ τὸν μικρὸν υἱόν της. Ὁ μικρὸς υἱός της εἶνε ἄρρωστος, κλινήρης ἀπὸ τύφον. Προχθὲς τὴν μητέρα τὴν ἐδάγκασεν ἕνα σκυλί, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα λυσσασμένον. Τί νὰ κάμῃ τώρα; Μὲ τί χρήματα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν Παστέρ; μὲ τί καρδίαν νἀφήσῃ ἐδῶ ἀποθνήσκοντα τὸν υἱόν της; Δὲν ἔχει δίκαιον ἡ Νέα Ἐφημερίς;

✢

Εἰς τὴν κατ' ἀντιμωλίαν δίκην ὁ μὲν συγγραφεὺς τοῦ μυθιστορήματος τὰ Κορίτσια μας κατεδικάσθη εἰς τετράμηνον φυλάκιστν, ὁ δὲ ἐκδότης εἰς τρίμηνον καὶ ἀμφότεροι εἰς πρόστιμον τριακοσίων δραχμῶν. Ἀλλ' ἡ Ὀδύσσεια δὲν ἔληξε· μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς του τὸν συγγραφέα περιμένει ἄλλη δίκη, διότι ὡς στρατιωτικὸς—εἶνε ἔφεδρος ἀνθυπολοχαγός,—ἐδημοσίευσε σύγγραμμα ἄνευ ἀδείας τοῦ οἰκείου ὑπουργείου. Ἐκτὸς τούτου λέγεται ὅτι καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς ἔργων ὀλίγον σεμνῶν θὰ καταδιωχθῶσιν ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως. Ὁ δικηγόρος μάλιστα τοῦ συγγραφέως των Κορίτσιῶν μας ἰσχυρίσθη ὅτι, ἅπαξ καταδικαζομένου τοῦ πελάτου του, ἔπρεπε νὰ καταδιωχθῇ καὶ ὁ ποιητὴς τῆς Φαύστας, τῆς ὁποίας πολλαὶ σκηναὶ κατ' αὐτὸν δὲν ἠμποροῦν νὰ παρουσιασθοῦν ὡς πρότυπον σεμνότητος. Καλά!

✢

Ἤρχισαν αἱ προετοιμασίαι διὰ τὰς προσεχεῖς συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς. Καθαρίζονται οἱ τάπητες καὶ τὰ καθίσματα, ἀντικαθίστανται τὰ παραπετάσματα καὶ εἰς τὸ τέως ἥσυχον μέγαρον ἐπικρατεῖ κίνησις ἀσυνήθης. Κατὰ τὰς προετοιμασίας ὅμως ταύτας συνέβη ἐν δυστύχημα, τὸ ὁποῖον οἱ Καιροὶ σημειόνουν ὡς κακὸν οἰωνὸν διὰ τὴν μετ' ὀλίγον συγκαλουμένην σύνοδον. Ὁ γέρων ἐπιστάτης τῆς Βουλῆς κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ ὕψους κινητῆς κλίμακος καὶ ἐτραυματίσθη σοβαρῶς εἰς τὸ κατ' ἰνίον ὀστοῦν. Τὸ πρῶτον θῦμα ὡδηγήθη ἀναίσθητον εἰς τὸ πλησίον φαρμακεῖον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον.

✢

Σκέψις ἐκ λευκώματος:

Εἰς σκληρὰν καρδίαν γυναικὸς δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐγγράψῃ τὄνομά του παρὰ μὲ διαμάντια.

✢

Ἡ Ἀκρόπολις ἀναφέρει τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον ἐκ τῆς παρουσιάσεως τοῦ κ. Ψυχάρη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

Ἡ Α. Μεγαλειότης ἠρώτησε τὸν ὁμογενῆ γλωσσολόγον:

— Καὶ ποία γλῶσσα νομίζετε σεῖς, ὅτι θὰ ἐπικρατήσῃ ἐπὶ τέλους;

— Ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὁμιλεῖ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαός, Μεγαλειότατε, ἀπήντησεν ὁ κ. Ψυχάρης.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Οἱ ποντικοὶ καὶ τὸ βούτυρον.

Καθ' ἃ ἰσχυρίζεται ὁ Ἀμερικανὸς Μάκωϋ, οἱ ποντικοὶ διακρίνουσι τὸ γνήσιον βούτυρον ἀπὸ τὸ ἐκ μαργαρίνης. Ἡ παρατήρησις ἐγένετο εἰς χημικὸν ἐργαστήριον, ὅπου ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐξηφανίσθησαν ὑπὸ ποντικῶν δοχεῖα τινὰ περιέχοντα γνήσιον βούτυρον, ἐνῶ ἄλλα ἔμειναν ἄθικτα. Ἡ γενομένη ἔρευνα ἀπέδειξεν ὅτι μόνον τὰ πρῶτα περιεῖχον γνήσιον βούτυρον. Ἡ δοκιμὴ ἐπανελήφθη καὶ ἀπεδείχθη καὶ πάλιν ὅτι οἱ ποντικοὶ προτιμῶσι τὸ γνήσιον βούτυρον ἀπὸ τὸ ἐκ μαργαρίνης.

Θάνατος ἐκ γέλωτος.

Θάνατον ἐκ γέλωτος ἔπαθεν ἡ φύλαξ ἑνὸς τῶν ἐν Λονδίνῳ φρενοκομείων ἀκροωμένη περιγραφὴν κωμικῆς τινος σκηνῆς. Κατὰ τὴν νεκροτομίαν εὑρέθη ὡς ἀφορμὴ τοῦ θανάτου συρροὴ ρευστοῦ ἐν τῇ καρδιακῇ κύστει, διὰ τῆς ὁποίας τόσον ἠμποδίζετο ἡ ἐλευθέρα λειτουργία τῆς καρδίας, ὥστε ἡ ἔκτακτος ἐνέργεια ἣν κατέβαλε πρὸς κατάπνιξιν τοῦ γέλωτος ἐπέφερε τὴν στάσιν τῆς καρδίας.

Ἡ ὁλκὴ τῶν σημερινῶν πυροβόλων.

Ὁ Κροῦπ ἐκθέτει ἐν Σικάγῳ πυροβόλον τῶν ἀκτῶν (24 ἑκατοστομέτρων), ὅπερ ὑψούμενον εἰς 44 βαθμοὺς βάλλει εἰς μῆκος ἀνώτερον τῶν 20 χιλιάδων μέτρων. Ἐν τῷ ὕψει τούτῳ, περιγράφει τὸ βλῆμα τόξον τοῦ ὁποίου τὸ ὑψηλότερον σημεῖον εὑρίσκεται εἰς ὕψος 6540 μέτρων. Ἂν λοιπὸν στηθῇ τὸ πυροβόλον τοῦτο ἐν Σαμουνὶ τῆς Ἐλβετίας καὶ πυροβολήσωσι δι' αὐτοῦ ἄνω τῆς κορυφῆς τοῦ Λευκοῦ ὄρους πρὸς τὸ Κουρμάγερ, θὰ διέλθωσι τὰ βλήματα 2700 μέτρα ὑψηλότερον τοῦ ὄρους τούτου, χωρὶς ἐννοεῖται οὐδὲ πόρρωθεν νὰ κινδυνεύσωσιν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τυχὸν εὑρισκόμενοι. Ρ.

ΤΑ ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Ὁ πρώην διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς Σχολῆς κ. Φουκὰρ ἤρχισεν εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν ὑπομνήματός του περὶ Ἐλευσῖνος. Τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ ὑπομνήματος τούτου πραγματεύεται περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων καὶ τῆς καταγωγῆς τῆς λατρείας τῆς Δήμητρος. Ὁ γάλλος ἀρχαιολόγος παραδέχεται τὸ ὀρθὸν τῆς ἀρχαιοτάτης ἑλληνικῆς παραδόσεως, καθ' ἣν ἡ λατρεία τῆς Δήμητρος μετηνέχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Κατ' ἀρχάς, λέγει, οἱ νεώτεροι σοφοὶ δὲν ἔδιδον πολλὴν προσοχὴν εἰς τὰς παναρχαίους ταύτας μυθικὰς παραδόσεις τῶν Ἑλλήνων, καθ' ἃς οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος παρίσταντο εὑρισκόμενοι εἰς συχνὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Αἰγύπτου, διότι ἐπιστεύετο γενικῶς, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι δὲν εἶχον ναυτικὸν πρὸ τῆς εἰκοστῆς ἕκτης δυναστείας. Ἀλλὰ σήμερον αἱ ἱερογλυφικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀπέδειξαν, ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δεκάτης ὀγδόης δυναστείας οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον ὑποταξει τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, αἱ δὲ ἀρχαιολογικαὶ ἀνακαλύψεις αἱ γενόμεναι εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας κυροῦσι τὸ γεγονὸς τῆς ἐν Ἑλλάδι ἀποκαταστάσεως Αἰγυπτίων ἀποίκων πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.

Ὡς ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν, κατὰ τὸν κ. Φουκάρ, ὅτι καὶ τῆς Δήμητρος ἡ λατρεία ἐξ Αἰγύπτου μετεφυτεύθη εἰς τὴν Ἐλευσῖνα.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΔΕΛΦΩΝ

Σπουδαιοτάτη ἀρχαιολογικὴ ἀνακάλυψις ἠγγέλθη ἐκ Δελφῶν καὶ ἀνεγράφη ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων. Κατὰ τὰς ἐκεῖ ἐνεργουμένας ἀνασκαφὰς εὑρέθη μεγάλη πλὰξ ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρεται ὕμνος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα μελοποιημένος, μετὰ μουσικῶν δηλαδὴ σημείων. Ἕκαστος στίχος γραμμάτων συνοδεύεται ὑπὸ ἑνὸς στίχου μουσικῶν σημείων, ἀπαραλλάκτως, ὅπως δημοσιεύονται σήμερον τὰ μελοποιημένα ποιήματα. Ὥστε προφανῶς ὁ λίθος διέσωσεν ἡμῖν τεμάχιον μουσικῆς τῶν ἀρχαίων συνθέσεων, περὶ τῆς ὁποίας μέχρι τοῦδε δὲν ἔχομεν ἀσφαλῆ γνῶσιν.

Κατ' αὐτὰς μετέβη εἰς Δελφοὺς ὁ διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς κ. Ὠμόλ, ὅπως ἐπιθεωρήσῃ τὰ τῶν ἀνασκαφῶν καὶ τὰ ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντα ἐν αὐταῖς εὑρήματα, ὧν τινὰ εἶνε σπουδαιότατα, ὡς τὸ ἀνωτέρω. Ὁ κ. Ὠμόλ θὰ παραμείνῃ εἰς Δελφοὺς ἐπὶ ἕνα περίπου μῆνα ἵνα ἐπιστατήσῃ αὐτοπροσώπως ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐμψυχώσῃ τὰς καταβαλλομένας ἐργασίας, ὅπως ἡ σκαπάνη φθάσῃ μέχρι τοῦ ἐδάφους, ἐν ᾧ ὑποτίθεται ὅτι ὑπάρχουσι τὰ σπουδαιότερα εὑρήματα. Τὰ εὑρήματα φυλάσσονται ἀσφαλῶς εἰς τὸ αὐτόθι ἱδρυθὲν πρόχειρον μουσεῖον τῇ ἐπιβλέψει καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς κυβερνήσεως, δὲν δημοσιεύονται δὲ ὡς καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν ἐπιγραφῶν, διότι ἡ δημοσίευσις αὐτῶν κατὰ τὴν σύμβασιν ἀνήκει εἰς τοὺς γάλλους.

ΑΣΣΥΡΙΑΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

Ἡ διεύθυνσις τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τῆς Τουρκίας Μουσείου ἔλαβε πάντα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς μεταφορὰν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς δεούσης ἐπιμελείας τῶν πινακίδων καὶ σαρκοφάγων, αἵτινες ἀνευρέθησαν κατὰ τὰς ἐν Βαγδάτῃ ἀνασκαφάς. Εἰς τὸν Βερδὴ βέγ, ὑπάλληλον τοῦ Μουσείου, διατρίβοντα νῦν ἐν Βαγδάτῃ, ἀνετέθη ὁ συσκευασμὸς καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν ἀρχαίων τούτων ἀντικειμένων εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Τὸ ὑπουργεῖον τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐπληροφορήθη, ὅτι ὁ τέως διευθυντὴς τῆς ἐν Βαγδάτῃ δημοσίας παιδείας ἔχει ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ἀπό τινων ἐτῶν διαφόρους ἀσσυριακὰς ἀρχαιότητας, οἷον δακτυλίους, πολυτίμους λίθους ἐπεξειργασμένους, νομίσματα ἀργυρᾶ κτλ. αἵτινες κατεκρατήθησαν ἐν ταῖς χερσὶ προσώπων τινῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας ἀμέσως ἐνετείλατο εἰς τὰς ἐπιτοπίους ἀρχὰς ν' ἀποστείλωσι τὰς ἀρχαιότητας ταύτας εἰς Κωνσταντινούπολιν.

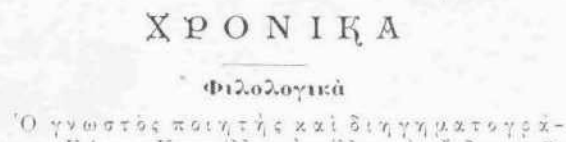

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ὁ γνωστὸς ποιητὴς καὶ διηγηματογράφος κ. Κώστας Κρυστάλλης ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν τῶν *Πεζογραφημάτων* του, καλλιτεχνικοῦ τόμου ἐν ᾧ θὰ συμπεριληφθῶσι τὰ ἑξῆς ἐκδεδομένα καὶ ἀνέκδοτα ἔργα του: *Στὴ Στάνη τοῦ Μπάρμπα μου. — Καήκανε τὰ Γιάνενα. — Ἀργύρω ἡ Μονοβήζα. — Ἡ Δασκάλα. — Τὸ Πανηγύρι τῆς Καστρίτσας — Τὸ Σουλιωτόπουλο. — Ἡ εἰκόνα. — Στὰ Χαλάσματα. — Τὰ Χριστούγεννα τῶν κλεπτῶν. — Τὰ Μάρμαρα. — Ἡ Πατρίδα μου.* Ἀπὸ τῶν πρώτων του βημάτων ὁ κ. Κρυστάλλης ἔτυχε τῆς κοινῆς συμπαθείας, τὸ τεῦχος δὲ τῶν *Πεζογραφημάτων* του περιμένεται ἀνυπομόνως.

— Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπέστειλε τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος εἰς τὸν γάλλον ἀκαδημαϊκὸν Πέτρον Λοτὶ (ὑποπλοίαρχον τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ Iulien Viaud.)

— Πολὺ ἐπαινεῖται τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν μυθιστόρημα τοῦ γάλλου συγγραφέως Ἰωάννου Λικάρ, ἐπιγραφόμενον L'ibis bleu. Εἶνε δὲ τὸ ὄνομα μιᾶς θαλαμηγοῦ, περὶ τὴν ὁποίαν στρέφεται τὸ ἔργον, ἓν τῶν ζωηροτέρων, ἀληθεστέρων καὶ δραματικωτέρων τῆς τελευταίας δεκαετίας.

— Ἐν Γερμανίᾳ ἐξεδόθησαν τελευταίως τέσσαρες ἑλληνικαὶ ἱστορίαι ὑπὸ διακεκριμένων συγγραφέων· ἡ τοῦ Βοῦσολτ, ἡ τοῦ Βελόχ, ἡ τοῦ Νίζε καὶ ἡ τοῦ Χόλμ. Αἱ δύο τελευταῖαι ἐνδιατρίβουν περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχήν, τοὺς λεγομένους Ἑλληνομακεδονικοὺς χρόνους.

Ἐπιστημονικά

Ὁ ἐπιφανὴς ὀφθαλμολόγος καὶ καθηγητὴς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου κ. Α. Ἀναγνωστάκης νέας ἔτυχε κατ' αὐτὰς τιμῆς ἐκλεχθεὶς μέλος ἀντεπιστέλλον τῆς Βελγικῆς Ἀκαδημίας.

Μουσικά.

Ἀπὸ τοῦ παρόντος μηνὸς ἤρχισεν ἐνταῦθα ἡ ἔκδοσις *Μουσικῆς Ἐφημερίδος* κατὰ μῆνα ἐκδιδομένης ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐκδότου τῆς Φιλοκάλου Πηνελόπης κ. Α. Ἀλεξιάδου καὶ διευθυνομένης ὑπὸ τοῦ μουσικοδιδασκάλου κ. Ν. Λαμπελέτ. Ἡ ἐφημερὶς αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ χρωματιστοῦ περικαλύμματος περιέχοντος μουσικὰς καὶ θεατρικὰς εἰδήσεις, ὑποθέσεις μελοδραμάτων κλπ. καὶ ἐκ κειμένου 8 σελίδων ποικίλων μουσικῶν συνθέσεων ἑλληνικῶν καὶ ξένων. Τὸ μουσικὸν τοῦτο δημοσίευμα εἶνε ἄξιον πάσης ὑποστηρίξεως.

— Ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Ἀναστασίου Ν. Μάλτου ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Ἑστίας ἡ «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς» τὸ σύντομον ἀλλὰ κλασικὸν ἔργον τοῦ γερμανοῦ Weitzmann. Εἶνε γλαφυρά, συνοπτικὴ καὶ ἀκριβεστάτη ἔκθεσις περὶ τῆς ἀρχαίας μουσικῆς τέχνης, οὐδὲν χάνουσα ἐκ τῆς μεταφράσεως τοῦ λογίου Ἕλληνος, προστρέξαντος εὐσυνειδήτως εἰς τὰς πηγὰς καὶ ἀποδώσαντος πιστῶς ἑκάστην λέξιν τοῦ γερμανικοῦ κειμένου. Τῇ μεταφράσει ἕπεται μουσικὸν παράρτημα περιέχον πάντα τὰ μέχρις ἡμῶν διασωθέντα δείγματα ἀρχαίων ἑλληνικῶν μελῳδιῶν.

Καλλιτεχνικά

Ὁ παρ' ἡμῖν ἔξοχος καλλιτέχνης κ. Βολανάκης ἀπεπεράτωσεν εἰκόνα παριστῶσαν τὰ ἐγκαίνια τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου. Τὴν ὡραιοτάτην ταύτην θαλασσογραφίαν προκειται ἀγοράσῃ ὡς ἀνάμνησιν ἡ Ἑταιρεία τῶν Ἐργοληψιῶν, ἡ ἀποπερατώσασα τὸ ἔργον τῆς τομῆς.

— Ἐν Παρισίοις ἐκ τῶν γνωστῶν καταστημάτων André Daly et Cie ἐξεδόθη μελέτη τοῦ ἀρχιτέκτονος Π. Φωρέ, ἐπιγραφομένη «*Θεωρία τῆς ἀναλογίας ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἀρχιτεκτονικῇ*». Ἐν τῇ ἀξιολόγῳ ταύτῃ μελέτῃ τυχούσῃ εὐφήμου μνείας ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ὡραίων Τεχνῶν τῶν Παρισίων, ἐξετάζεται διὰ νέου ὅσον καὶ προσφυοῦς τρόπου τὸ μέτρον (module) οὗτινος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐχρῶντο οἱ Ἕλληνες ἀρχιτέκτονες τῆς πάλαι Ἑλλάδος πρὸς κανονισμὸν τῆς ἀναλογίας τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀνεγερθέντων ἀθανάτων κειμηλίων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τέχνης. Τὸ περισπούδαστον τοῦτο σύγγραμμα τοῦ κ. Φωρέ, μεθοδικῶς συντεταγμένον ἀκολουθεῖται ὑπὸ εἴκοσι καὶ πέντε λαμπρῶν πινάκων τῶν ἐντελεστέρων πρωτοτύπων τῆς ἑλλην. ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἐνίων σχεδιαγραφημάτων ἐν τῷ κειμένῳ.

Θεατρικά

Καὶ δεύτερος θίασος ὀνομασθεὶς «Θίασος Ἀθηνῶν» ἀνεχώρησε διὰ τὴν Αἴγυπτον, ὅπου θὰ δώσῃ παραστάσεις. Ἐν αὐτῷ πρωταγωνιστεῖ ἡ κυρία Μέλπω Κωνσταντινοπούλου, ἡ γνωστὴ καλλιτέχνις τοῦ ἑλληνικοῦ κωμειδυλλίου.

— Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἀνεγειρομένου Ἐθνικοῦ Θεάτρου ἐπερατώθη, ἤρχισε δὲ ἤδη ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ διακόσμησις, ἥτις θὰ εἶνε πολυτελεστάτη.